

ШЫН

Совет Эвелелиниң Коммунистг партиясының
Тыва область болгаш Кызыл хоорай комитеттериниң,
ажылчы чоңвар депутаттарының область Советиниң органы

1953
сентябрь
6
ВОСКРЕСЕНЬЕ
№ 174 (2859)
ВРТ93 20 КОП.

ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы эш Г. М. Маленковка
ССРЭ-ниң Даштыкы Херектер Министрия эш В. М. Молотовка (1 арын).
Кыдат Улус Республиканың Улустун Төп Чазаның Даргазы эш Мао Цзэ-дунга, Кыдат Улус Республика-ның улустун Төп Чазаның Күрүенин Административтиг Чөвүлелиниң Премьеры болгаш Даштыкы Херек-

тер Министри эш Чжоу Энь-лайга (1 арын).
ОБЛАСТЫҢ ХОВУЛАРЫНДА (1 арын).
Тайбын камгалалының Совет Комитетиниң пленумунун резолюция-зы (2 арын).
Р. Далай-оол. — Коммунистерге даалгаларны бээр болгаш оон күүс-сөздөиниң организастаары (2 арын).

Районнар солундарының арына-рындан (2 арын).
Л. Безыменский.—Барыын Германияда фашизмниң катап төрүтү-нүп турары (3—4 арындар).
Н. Гарелов.—«Тулчуушкунга эш-тешкенер» (3 арын).
Кореяда тайбынчыдылгага хол-баштыр (4 арын).
Итали-югослав харылзааларга ха-маарыштыр (4 арын).

Совет кижилерниң чаагай амыдыралының дугайында сагыш салышкын—партия организацияларының эң чугула хүлээлгези

Совет улус Коммунистг партия-ның удуртулганы биле коммунистг тургузуушкунун канчаар-лаа аажок улуг сорулгаларын чедишкенин шиптирлеп турар. Бистин чурту-вуста улус ажил-агыйның күчүлүг көдүрүшкүнүгө үндөүлөш, ажилчы чоңварны амыдыралчы деннели соксаат чок бедип турар. Иштики политика талазы-биле партияның кол сагыш салышкыны чул диде, ажилчыларның, колхозчулар-ның, интеллигенцияның, бүгү совет кижилеринин материалдыг чаагай чоруун улам ынай экижидерин чай-гылыш чок бедип алары болур. Совет кижиниң чаагай амыдыралы, совет улустун чектелишкени бистин партияга дээди хоойлу болур.

Партия биле чазактын чогаадып кылганы үлөтүр болгаш көдээ ажил-агый талазы-биле сонгаарла-тынмас сорулгалар болгаш ажилчы чоңварны материалдыг чаагай чо-руун улам ынай экижидер талазы-биле кемчелер болза, улусчу чаагай амыдырал дугайында сагыш салышкынын чаа чайындыр херекчи болур. Социалистг экономика-ның үндөүлөгөнүн үндөүлөш болур аар индустрияның хөгжүдөүлөүсүн дугайында доктаамал сагыш салы-бышаан, партия биле чазак болза, чоңуң херектел чүүлдеринин бүдү-рүлгезинин бүгү талазыг көдүрү-лүшкүнүн организастаары эргежок чугула деп санап турар. Көдээ ажил-агыйның оон ынайгы дүргөн көдүрүшкүнүн хандырар талазы-биле элээн улуг кемчелерни бот-тандырып турар.

Министерстволарга, ведомстволарга болгаш өске совет албан черлеринге ажил хүнүнүн чурумунун дугайында ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң чоокта чаа хүлээп алган докта-алы совет кижилер дугайында са-гыш салышкын-биле сыныккен. Ол доктаалды амыдыралга боттанды-рары күрүне аппаратының ажил-чорудулганы дыка экижидер, оон ажилдакчыларынга культуралыг болгаш политиктиг өздөүлгезинге, ба-за ажил-ничи мергежилни бедидеринге улам таарымчалыг байдал-дарын тургузар, бодунун өг-бүдөүсүн-чө, урууларын кижизидеринче артык кичээлгези салырын оларга ханды-рар.

Кижини херектел, оң өзүп турар материалдыг болгаш культуралыг негелделерин хандырары—бистин партияның кичээлгезинин төвүнде туруп турар чүве бо-дур, партия организациязы бүрүзүңүң партия комитети бүрүзүңүң онза сагыш салыр чүүлү бо болур ужурулуг. Сөөлгү үлө-бистин чер-черин партия организа-циялары ажилчы чоңварның культу-ра-амыдырал хандырылганынче, оларнын материалдыг чаагай чоруун бедидеринче дыка улуг кичээлгези салып турар апарган. Массалыг херек-тел бараанарының үндүрүлгезин көүдөүлөүсүн болгаш ажилчы чоң-варны амыдырал хандырылганын экижидеринин айтырылганын Ста-линск, Брест болгаш өске-даа чам-дык партия комитеттеринин пленум-нарынга чоокта чаа чугулашкан.

Оон-биле кады элээн хөй черлерде Совет кижилеринин өзүп турар мате-риалдыг болгаш культуралыг херек-телдерин хандырар дугайында ам-даа чогуур сагыш салышкынын салбайн турар дээрзин миннир херек. Аш-чөм болгаш үлөтүр бар-ааннары-биле чоңуң хандырылганын эң дүргөн бедидер, оларнын шы-нар талазы-биле хожудаашкынын узуткар дээш партия биле чазак бүгү кемчелерни ап турары билдир-гир. Биңчалза-даа чамдык партия ор-ганизацияларында, кичээлгезинге, Ир-кутскиниң партия организациязында бо айтыргыч ужу-дузанын чедир үндөүлөш турар.

Чоңуң херектелдиниң чүүлдерин бүдүрүп турар болгаш ажилчы чоң-варны культуралык-амыдырал херекте-лин шуут хандырып турар бүдүрүл-гези черлеринин ажилчы партияның Иркутск обкому таварылга болуп чугулаажып турар. Обкомунуң бюро-зу областың үлөтүр советиниң ажил-чорудулганын дугайында өтчөттү чыл дургузунда чүгле чам-гыс удаа дынаан, ыңчаарга хүлээп алдынган шиптир чогуур органи-зациячы ажил-биле быжыглатынмаа-ла болгаш барык саваын кырынга ар-тык ужурунда ол база эвээш ажил-чы чедирген. Ындыг турда, областың чийк, аш-чөм болгаш кооператив үлөтүрүнүн бүдүрүлгелери чамгыс чүгле бир дугаар чартык чылда чо-нуң херектелдиниң барык 20 милли-он рубль түңүг янзы-бүрү ба-рааннары садыг четкизине чедир бербээни кижиги кайгаар чүве эвес-тир. Чурт үлөтүрүнүн бүдүрүлгелери планнагынган 62 чүүл продукциядан чүгле 23-тү кы-луң үндүрүп турар. Иркутск обла-стың ажилчы чоңуң үндүрүп турар калбак херектелдин барааннары-ның шынары-биле хандыртынмаа.

Бараан саарылганын бүгү кем-челер-биле калбартырыңче күрүне кооператив болгаш колхоз салы-ның организастаашкынын экижидер-инче партия болгаш чазак улуг кичээлгезин салып турар. Ол болза, совет садыгнын айтырылганын улам артык энергия-биле болгаш чүткүл-дүү-биле чорударын бистин чер-чер-инин бүгү партия, организациялары-га хүлээлгези турар. Ындыг туроо-че чамдык партия комитеттери ам-лаа бо херектин хажызында туруп ту-рарлар.

Чижээлээрге, Киров хоорайның ажилчы чоңу картофельди болгаш ногааны четчир санны-биле садып ап шыдабайн турар. Садылап турар организациялар бодунун-на областың районнарында карто-фельди болгаш ногааны сөөртүп алырынче чогуур кемчелер албайн. Оларны кадалаар базаларын тур-гузар дугайында сагыш салбайн ту-рарынын ужурунда бо чорук болуп турар. Кировта колхоз салыны кош-как организастаан. Чер-черин рино-гулда чүгле каш санныг көдээ ажил-агый артельдеринин ларекта-ры бар. Областың ыш белектелини бүдүрүлгелеринде садыны онза багай тургускан, оон эң эргежок чугула барааннары белең тып ап болбас. Херек ындай байталдыг турда-ла партияның Киров обкому сөөлгү чылдарын дургузунда об-ласта садыг байдалынын болгаш ону экижидер кемчелер дугайында айтыргыч чамгыс-даа катап чугулаажып көрбөз. Бурят-Моол АССР-ниң элээн хөй районна-рында, Тула болгаш өске-даа чам-дык областтарда чоңа эргежок чугу-ла бүгү барааннары садынын ам-га чедир организаставайн турда, ол-че сагыш амыр чорукту көргүзүп ту-рар. Тула областың чамдык район-нарында бистин чуртта элбек болуп турар продуктуларын садып алыр дээш чоңуң манат-ээлчээ ам-даа ховар эвес болуп турарынын факты-зын чер-черин садыг ажилдакчы-ларын чүгле чүве тооп көрбөс чоруу-биле тайылбырлап болур. Чер-черин партия болгаш совет органи-зацияларының удуртукчулары шак ындай чоруктар-биле чүге эптежи-п турары? деп айтыргы салдынып турар.

Улустун чаагай чоруун бедидерин херээңге чуртталга байдалда-рын, медицина хандырылганын улам ынай экижидер, школаларың бол-гаш уруулар албан черлеринин

четкизин калбартыры чугула ужу-дузалыг. Партия болгаш чазак чурт-талга тудуушкунун калбартыр ду-гайында хүн-бүрү сагыш салып ту-рар. Бо чылын чуртталга тудууш-кунунга күрүнениң капитал салыш-кынары дыка улгаткан, ыңчаарга оларнын нити хемчээли дайын му-рундагы 1940 чылда ол сорулгага чарыгдалды барык дөрт катап ажи-п турар. Ындыг болза-даа, чуртталга тудуушкуну ам-даа багай боттанып, оон планнары бүрүн күүсетинейн турар. Министрстволарың болгаш чер-черин совет, партия органи-зацияларының хөй-хөй удуртукчулары чуртталга тудуушкунунче хүн-бүрү-күн кичээлгезин салбайн турар.

Чоңуң херектелдиниң чүүлдерин үндөүлөгөн планнары доктаатын-га ассортиментте күүсетинип турар бе, оларнын шынары эки бе, мага-зиннерде чоңа эргежок чугула ба-рааннар бар бе, чуртталга черлери канчаар туттунуп турары, база хоорай транспортту болгаш амыды-рал хандырылганын мастерскаялары канчаар ажилдап турары—бо бүгү айтырылгар чер-черин партия органи-зацияларынын кичээлгезинин төвү-ңге доктаамал турар ужурулуг. Партия организациялары болза, клубтарын, кино театрларын, ра-диобудирлеринин, библиотекалар-нын ажил-чорудулганын ханылап кирген турары, ажилчы чоңварны амыдырал херектелдерин болгаш культуралыг негелделерин хандырар хүлээлгези бүгү-ле албан черлеринге контрольду боттандырган турары чугула.

Ажилчы чоңварны амыдырал чуртталганын экижидер шыңгыш ындай бирги чертен херээңге аар-саар чүүл чок болгаш туруп-даа шы-дабас, мында шупту чугула, шупту улуг, Чунар-бажынарның, хеп чуур болгаш баш дугу таарар черлерин ажилчы чоңуруга көөр херек. Совет кижилеринин амыдырал чурттал-ганынын айтырылганын өзү барым-дашпап ийинден бюрократтыг б.й. дал-биле көөр чоруктарын ам даа ында-кайда бар болуп турарын узут-кап, бо айтырылганы анаа эрттип, оларын хүн-бүрү ажилдавайн турар кижилер-биле шыңгыш демиселди чорудар үе келген. Партия органи-зациялары болза, ажилчы чоңвар-нын амыдыралдыг болгаш культу-ралыг херектелдерин хандырар хүлээлгези ажилдакчыларын улуска шыңгыш ак сеткилдиг бараан болуру-нун өзүзүңга, оон амыдырал чурт-талганын дугайында могаг чок сагыш-салырынын өзүзүңга кижизидер болгаш ажилдыг четпестеринге шүгүмчүлөлдү болгаш бот-шүгүмчүлөлдү калбартыр ужурулуг.

Совет чурттуң мурунда кончуг улуг сорулгалар туруп турар. Ол сорулгалары боттандырары бистин Төрөөн чуртувусту чаа бедикче кө-дүрүр, улустун чаагай чоруунун кө-дүрүшкүнүнче, социалистг ний-тиелдин бүгү талазыг чектел-лишкенинче эккээр. Совет кижилер-нин чаагай чоруун бедидеринче бир-ги чертен кичээлгезин салбышаан, партия организациялары болза, күш-ажылды болгаш нитиниң өң-чүзүн коммунистг өзү-биле көөрүн-че оларны кижизидер, бешки беш чылдын планын күүседир болгаш ажи-р күүседир дээш социалистг чарышты улам калбартыр хүлээлгезин. Бистин улустун күш-ажылы илдепкейлиг болгаш эрес маадыр-лыг болган тудум-на бистер улус ажил-агыйның бүгү адырларын хөгжүдөр, совет кижилеринин амы-дыралынын материалдыг болгаш культуралыг деннели бедидер та-лазы-биле улам улуг чедишкенин-ни чедип алыр бис.

(«Правданың» сентябрь 3-теги мурнуку чүүлү).

ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы эш Г. М. МАЛЕНКОВКА ССРЭ-ниң Даштыкы Херектер Министри эш В. М. МОЛОТОВКА

Японияга удур демиселдин дайынга тиелгенин хүнүндөн бээр 8 чыл оюн таварыштыр бис, кыдат улустун болгаш кыдаттын Улустун хосталга Армия-зынын өмүпээзинден совет улуска болгаш Совет Чепсектиг күштерге изиг байыры чедирдивис.

Япон империализминин агрессиязынга удур дайын-нын аар-беле чылдарында, кедизинде барып япон империализмин чылча шаптырышкына чедирген демиселге Кыдат улус эң эгезинден төңчүзүңге чедир совет улустун деткимчези болгаш дузаламчы-зын ажылгаан. 1945 чылда совет чепсектиг күштер кыдат улус-биле хол-холундан туттунуп алгаш демисешпаан, дайынче кирпкенде ол дузаламчы онзазы-биле илергейлетинген. Оон түнелинде япон империализм чылча шаптырган болгаш долу ти-лелге хандыртынган.

Кыдат Улус Республиканың үндөүлөгөн тургу-стунганындан болгаш найрал, эвилел болгаш бот-боттарыңга дузалажыр дугайында Кыдат-Совет кер-ээни чарганындан бээр Кыдат биле Совет Эвиле-линиң аразында бузулбас найрал быжыккан бол-гаш хүн келир тудум-на быжыгып, сайырап үргүл-чүдөшпаан турар. Ол улуг найрал ам Ыраккы Чөөн-чүккө болгаш бүгү делегейге тайбынның бы-жыг магадылалы апарган.

Кыдат улуска Совет Эвилелиниң көргүзүп турары акы-дунмагышкы дузаламчызы болза, Кыдаттын экономиказын дүргөн катап тургузуушкунун болгаш оон планын тудуушкунун оруу-биле сай-

М.ОСКВА
зыраларынын херээңге эң чугула фактор болур дээр-зин маңа немээрин күөп тур бис.

Кореяга тайбынчыдылга дугайында чоокта ат сал-ган дугуржулга болза, тайбынны хандырарынче болгаш чаа дайынны болдурбазынче углангы тай-бынның бо гаш демократияның бүгү дасерини кү-женишкенинде чигенип чок, улуг чаа чедиш-кин болур. Ол улуг чедишкын нитизи-биле улус-тар аразында болдунган дүшкүрүлүг байдалды кошкадырыңга иди болган; оон-биле чергелештир япон империалистг агрессиянын катап төрүтүнерин болдурбас дээш Ыраккы Чөөн-чүктүн чурттары-биле чогуур харылзааны доктаадырын негеп турар япон улустун күженишкенин оң иди болур.

Ыраккы Чөөн-чүккө болгаш бүгү делегейге тай-быны камгалаларынын чөптүг херээңге Кыдат биле Совет Эвилелинин аразында мөңгө кады ажилда-жылгазы делгезин!

Кыдат Улус Республиканың Улустун Төп Чазаның Даргазы
МАО ЦЗЭ-ДУН.

Кыдат Улус Республиканың Улустун Төп Чазаның Күрүенин Административтиг Чөвүлелиниң Премьеры болгаш Даштыкы Херектер Министри
ЧЖОУ ЭНЬ-ЛАЙ.

1953 чыл сентябрь 2.

Кыдат Улус Республиканың Улустун Төп Чазаның Даргазы эш МАО ЦЗЭ-ДУНГА Кыдат Улус Республиканың Улустун Төп Чазаның Күрүенин Административтиг Чөвүлелиниң Премьеры болгаш Даштыкы Херектер Министри эш ЧЖОУ ЭНЬ-ЛАЙГА

Япон милитаризмин ашкан тиелгенин хүнүндөн бээр 8 чыл болган оюн таварыштыр Кыдат Улус Республиканың Улустун Төп Чазанга, Кыдаттын Чепсектиг Күштеринге болгаш улуг кыдат улуска байыр чедирип тур бис.

Кыдаттын болгаш Совет Эвилелиниң улустары-ның оларнын эвилелдерин-биле кады кызымаккай күженишкенинде ол тиелгенин хандырар болгаш Ыраккы Чөөн-чүккө тайбынны бадыткап доктаадыр арганы тургускан. Совет Эвилели биле Кыдат Улус Республиканың улустарынын улуг эвилели болгаш акы-дунма эл-найралы Ыраккы Чөөн-чүккө тай-

ПЕКИН
быны болгаш айылы чок чорукту, база бүгү деле-гейге тайбынны быжыгларын хандырарыңга моон-даа ынай иделгиди үндөүлөш болур дээринге бузу-релди илергейледивис.

Кыдат Улус Республика биле Совет Эвилелиниң улуг болгаш бузулбас найралы делгезин!

ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы
Г. МАЛЕНКОВ-
ССРЭ-ниң Даштыкы Херектер Министри
В. МОЛОТОВ.

1953 чыл сентябрь 2.

ОБЛАСТЫҢ ХОВУЛАРЫНДА

Күрүнеге тараа белектелиниң планын күүсеткен

ТЭЭЛИ. (Телефон-биле). «Мур-накчы» көдээ ажил-агый артели Бай-Тайга районуң колхозтарында ажилды кайы-даа участюнуң та-лазы-биле бедик көргүзүлгелер бол-луп турар. Дүжүт алышкынын үезинде күш-ажылды чөп организаста-аанындан ол колхоз күрүнеге ду-жаар тараа планын, МТС-тин ажил-даанынга натура төлөвири-биле ка-тай сентябрь 2-де районда мурнал күүсеткен.

«Мурнакчы» колхоз өске-даа ажилдарың талазы-биле багай эвес. Чеди чыл школазынын өөр-едигези эки белектелиг, чогуур өйүңде ажытынган. Тудуг талазы

биле: мал кажааларынын база бүдү-рүлгө, культура тудугларынын чыл планын дооскаа, а чуртталга ба-жынарның тудуун ам безин 96,5 хуу чедир кылып турар.

Бо бүгү чедишкенин болза, кол-хозчу ишчилерин кызымак күш-ажылынын көргүзүү, колхоз баш-таар черинин даргазы эш Ойдуштуң, ында парторганизация секретары эш Байскаланын ажил-иши удуртул-ганын түнели болур. Часкы хову ажилы болгаш ылангы тарааның чайгы ажаалдазы, күсү алыш-кыны хынамчалыг чорутканындан колхозга бурзувуден 12—20 центнер дүжүттү аң турар.

Бүш-ажылга плерээшкенин

БҮРЕН-ХЕМ. (Телефон-биле). Каа-Хем районда «Сталинчы орук» көдээ ажил-агый артелинин колхоз-чулары дүжүт алышкынынга багай эвес ажилдааннар.

Колхоз күрүнеге дужаар 980 цент-нер база МТС-тин ажилдаанында бээр 500 центнер тараазын районда мурнал, август 20-де күүсеткен. Ын-чаарга 960 гектар тараа культураларынын кезилдизин сентябрь 4-те база дооскан.

Колхоз баштаар черинин даргазы эш Прокудиниң редакцияга дын-натканы болза: —Күрүне мурнуга хүлээлгезини чөгүр өйүңде күүседип, тараавыс-

тын кезилдизин база дооскаш, амгы күжүвүстү бастырылгаче, келир чылдын үрезиниң бүрүн уруп, арыл-дап алырынче угландырган бис.

«Сталинчы орук» колхоз 1280 цен-тнер кызылтас, 250 центнер сула урезинери белектеп алыр планын. Бо чугула болгаш харысалгалыг ажил-да тускай бөлүктү быжыглап тургус-кан. Ында ажилдап турар кижиги бү-рүзү тодаргай онаалдарың, соци-алистг чарышта алган хүлээлгелери дээш олар эрестиг ажилдап турар. Олар сөөлгү беш хонукта безин 700 центнер кызылтас, 38 центнер сула урезинерин белектеп урганнар.

Комбайнерларнын чедишкенин

Биң-Хем районда «Өк» совхозтун комбайнерлары дүжүт ажаап алышкынында кызымаккай ажил-дап турарлар. «Сталинче—б» ком-байнның комбайнеры эш К. Кузнецов 420 га тарааны ажаап алган болгаш хүнде бүдүрер ажил норма-зын 200 хуу күүседип турар. Совхоз-тун комбайнерлары нитизи-биле 1365 га тарааны чидирип чокка ажаап алганнар.

Колхозчу шөлдөрдө

ТАРЛАГ. (Телефон-биле). Биң-Хем районда Ленин аттыг көдээ ажил-агый артели бо чылын тараа культуларын 1450 гектарга тара-ан. Артель баштаар черинин дарга-зы эш Мактарын сентябрь 3-те редакцияга дыннатканы болза:

—Дүжүт алышкынынга күштү чөп организастап, ылангы МТС-тин механизаторларынын шың ажы-даанындан бистин колхоз тараазы-нын кезилдизин барык дооскан, ам чүгле 60 гектар сула бар, ону ийи хүнүңде ажаап аптар бис. Ол шы-каш күрүнеге дужаар тараа планы шыпкарып турар.

Келир чылдын дүжүдүңге эки шы-парлык үрезин уруп белектеээр дээш ажилдарың база эгелей бергенин эш Мактар чугулаан. Колхоз кызылтас үрезининге 200 тоннаны белектеэр, ыңчаарга сентябрь 2-ден эгелеп хүнде 15 тоннаны арылдар «ОС—1» деп машинаны ажилдадып кирпикен.

Моон-биле кады мал чөм белек-кээр ажилды колхоз база багай эвес чорудуп турар, ылангы 280 тонна силос салырын бүрүн күүсет-кен, сипен планын 90 хуу ажыра берген. Ол ажилда мал фермалары-ның бригадалары аъттын 2 машина-ларлык база 3 машиналар кошкан 1 тракторлуг ажилдап турар.

И. В. Сталинның «ССРЭ-де социализмниң экономиктиг проблемалары» деп чогаалы тыва дылда үнгөн

Тыва областың ном үндүрер чери эш И. В. Сталинның «ССРЭ-де социализмниң экономиктиг проблема-лары» деп гениалдыг чогаалын ты-

ва дылда ном кылдыр парлап үндүр-леан. Ук номну Кызылдың ном са-дында кирген болгаш областың бүгү районнарың тарадып эгел-ээш.

И. В. Сталинның «ССРЭ-де социализмниң экономиктиг проблемалары» деп чогаалы тыва дылда үнгөн. Ук номну Кызылдың ном садында кирген болгаш областың бүгү районнарың тарадып эгел-ээш.

Тайбың камгалалының Совет Комитетинин пленумунун резолюциясы

Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүленин сессиясынын түнөлдөрүнүн дугайында Н. С. Тихоновтун илеткелдин диниз чугаалашкаш, тайбың камгалалының Совет Комитетинин пленуму тайбың камгалалының область, край, республикалар комитеттеринин болгаш ССРЭ-нин хөй-ниити организацияларынын төлөөлекчилеринин киржилгези-биле улустар аразынын айыл чок чорун камгалалары дээш демиселге делегейин улустарынын чедип алган чедипшикнирин сеткил ханышкын-биле демдегел тур.

Корей болгаш кыдат улустарынын база тайбыңнын болгаш демократиянын бүгү лагеринин улуг тилелгези болур Корейда тайбыңчылыгага ак-сеткилди бүгү кижи бүрүзү өөрүшкү-биле ужурашкан.

Бүгү чурттарын тайбың талалакчылары-биле кады тайбың дээш могаг-шыла чокка, шынчы демисежип турар совет улус ол тилелгеден улустар аразынын оон-даа еске айтырларын тайбың ёзу-биле шийтирлеп болурунун аргазын көрүп турар.

Дайын кыпсыкчыларынын Бердинге үлгеткен хоп-мегелиг авантюризм узуткаан чорук болза, Европада болгаш бүгү делегейге-даа тайбың камгалалынын эң чутула байдалын чангыс-ай, демократтыг, тайбыңга ынакшылдыг Германиядан көрүп турар тайбың талалакчыларынын ол ышкаш чутула тилелгези болган. Герман айтыртыгы талазы-биле, Австрия-биле тайбың керезин чарарынын талазы-биле, корей айтыртыгы шийтирлээринин талазы-биле, чепсек кызырлазынын база атомнуг болгаш массалыг узуткаашкынды еске-даа хевирдиг чепсектерин хорурунун талазы-биле Совет чазактын саналдары болза, улустар аразынын бүгү-ле маргылдаалыг айтырларын чугаалажышкыннары кылып тургаш тайбың ёзу-биле шийтирлээринге быжыг үндөсүн салып турар болгаш ынакшылдыг тайбыңчылык улустарын үндөсүн эрге-ажыктарына дүжүп турар.

Оон-биле кады бүгү делегейин улустары дайын кыпсыкчыларынын чаа өнүк-чөгээлерин херекке албайн барып шыдавастар. АКШ-тын болгаш еске-даа империалисттик чурттарын агрессия бөлүктөрү улустарын серемчилеп кошкандырын оралдажып турар. Олар тай-

быңга күзелин чүгле сөс кырынга илередип турза-даа, херек кырында олар Сонгу-атлантиканын агрессия блогун калбартып, чырык өртемчейин бүгү кезектеринде чаа-чаа шериг базаларын тургузул, чепсекти эдере бүдүрүп үндүрерин улам күштелдирип, «соок дайынны» шийтирлээрин, Совет Эвилелинге болгаш улус демократиясынын чурттарына удур өнүк-чөгээнин политиказын үргүлчүлөп турарлар. Сонуургап турар талаларнын бот-боттарынын аразында дугуржулгазын ёзугаар улустар аразынын айтырларын шийтирлээринин политиказын аглессорлар удур туруп турарлар. Эң ылангыя үш күрүнелерин даштыкы херектер министрлеринин Вашингтонга чөвүлел хуралынын шийтири, а ол ышкаш АКШ-тын реаксылыг бөлүктөрүнүн арасында маргылдаалыг айтырларын тайбың арга-биле шийтирлээрин болдурбас сорулгалыг.

Ону барымдалааш, бүгү чурттарын тайбың талалакчылары боттарынын серемчилеп бедилер күшлээлгелг. Бүгү улустарын күшлээлгези, тайбың камгалалына боттарынын ажил-чорудалганын күштөлдерери болур.

Тайбыңнын Бүгү-делегей Чөвүленин Будапештиге болган сессиясынын шийтири болза, чугаалажышкыннары кылып тургаш, күрүнелер аразында маргылдаалыг айтырларын тайбың ёзу-биле шийтирлээри дээш улустар аразынын кампаниянын калбартырычы, дугуржулгаларын чедип алырныг шаптактап турар агрессия күштеринин планнарын тайбың камгалалына боттарынын иделпейлиг ажилы-биле узерины ак-сеткилди кижи бүрүзүн кыйгырып турар.

Чугаалажышкыннары кылып тургаш күрүнелер аразында бүгү-ле чөрдүздөлерин шийтирлээрин негеп турар Тайбыңнын Бүгү-делегей Чөвүленин шийтирлерин бодунун долузу-биле чүлүзүнүп турарын тайбың камгалалынын Совет Комитети демдегел тур.

Ак-сеткил турда маргылдаалыг болгаш шийтирленимден айтырларын шийтирлээринин орун тып ап болур болгаш оон-биле үр болгаш быжыг тайбыңны хандырып шыдаарына бүгү чурттарын мил-

лион-миллион тайбың талалакчыларынын идеген турарына совет улус долузу-биле катыжып турар.

Совет чазактын тайбыңны камгалаларынча болгаш быжыгларынча уланган база совет улустун болгаш бүгү чурттарын тайбыңга ынакшылдыг улустарын үндөсүн эрге-ажыктарына дүжүп турар тайбыңга ынакшылдыг даштыкы политиказын совет кижилер изи-биле чүлүзүнүп, деткип турарлар.

Совет кижилер бүгү чурттарын тайбың талалакчылары-биле кады корей айтыртыгы дарый, чөптү-биле, тайбың ёзу-биле шийтирлээрин болгаш бодунун тургузуунун, а ол ышкаш чурттын экономикаын болгаш культураны хөгжүлдөөнүн айтырларын бодунун хостуу-биле тузунда шийтирлээринин долу аргаларын корей улуска бээрин негеп турар.

Тайбыңга ынакшылдыг демократтыг Германияны тургузарынча, оон национал чангыс-эвин катап тургузарынча орукту герман улуска ажыды берип турар болгаш Германияны улуг күрүне кылдыр катап тургузарына идиг болур герман айтыртыгынын тайбың ёзу-биле шийтирлээринин талазы-биле Совет чазактын саналын бүгү совет улус долузу-биле чүлүзүнүп турар. Бодунун чуртунун чангыс-ай, тайбыңга ынакшылдыг, демократтыг күрүне кылдыр катыжары дээш демисежип турар герман улустун күженишкынине совет улус байырлавышаан, ол оруктап канында чедипшикнирин чедип алырын оларга күзөп турар.

Улустарын мурунуга бодунун күшлээлгезин күрседирин Катышкан Националарын Организациясынын совет кижилер бүгү чурттарын тайбың талалакчылары-биле кады негеп турар. КНО болза, оон Уставында айтылган орукче делер ээр ужурул болгаш бүгү чурттарын база нацияларын дээш болбас эргелерин хундулуп көөрүнге үндөсүлгези, улустар аразынын бүгү-ле маргылдааларын тайбың ёзу-биле шийтирлээринге деткимчезин калар ужурул. Кыдатты херекке албас политиканы соксаткан. Катышкан Нацияларын Организациясына Кыдат Улус Республиканын үртинген эргелерин катап тургузар херек. Чүгле ол эрге-жок чугула негелделер турда, ам тайбыңны болгаш улустар аразынын айыл чок чорун камгалаларын

болгаш быжыгларын айтырларын шынчы-биле шийтирленинери боттангай туруп болур.

Совет улус болза, улустарын тайбың ёзу-биле кады турары дээш, оларын аразында экономикаын болгаш культураныг кады ажылдажышкыннын хөгжүдери дээш туруп келген болгаш туруп турар-даа.

Совет улустун соксаал чокка өзүп турар материалдыг болгаш культураныг хергелдерин бүгү хемчеглер-биле хандырычы уланган Совет чазактын иштиги политиказы болза, бистин күрүненин тайбың күшлээлгезин эң тодаргай херечини болуп турар болгаш бүгү совет кижилерин изиг чүлүзүнүшкүнүн ап турар.

Совет кижилер тайбыңнын херээ дээш туруштуу-биле демисепшишаан, оон-биле кады дайын кыпсыкчыларынын чимченишкынине удур серемчилеп бедилерин, улуг Совет Эвилелин камгалалын могаг-шыла чокка быжыгларын болгаш сайырларын дугайын утпайн турар. Бо үенин шериг техниказынын бүгү хевирлерин эдилеп турар, совет улус кымга-даа кыжармаан болгаш кыжармай-даа турар, ычангаш мурунку хевээр-ле чепсек-ленишкынни улуу-биле кызырарынын болгаш атомнуг, бактериологтуг база кижилерин массалык-биле узуткаар чепсектерин еске-даа хевирлерин ажыглар чорукту хорурунун дугайында дугуржулгаларын дүрген чараны, ам-даа шыгмызы-биле негеп турар.

Бүгү совет кижилер Тайбыңнын Бүгү-делегей Чөвүленин кыйгырын изи-биле күлөп алып болгаш улустар аразынын айтырларын тайбың ёзу-биле шийтирлээри дээш шимчээшкине иделпейлиг киржилгези-биле тайбыңче боттарынын ескерлиш чок тура-соруун бүгү делегейнин мурунуга чаа күш-биле көргүзөр болгаш тайбың политиказын быжыг, туруштуу-биле чорудуп турар Коммунисттик партияны болгаш Совет чазакты долгандыр улам сыйы катыжар дээрине быжыг бузурелин тайбың камгалалынын Совет Комитети илередип тур.

Тайбың чугаалажышкыннарын угаан бодалы бүгү делегейге тилеп турзун!

Дайынны күжү аткаарлаар ужурул!

Районнар солуннарнын арыннарындан

Мурнакчы дуржулганы улам калбартыр

Чоокку ийн үш чылдарда чонга аш-чемнин болгаш үлетпүрге чигиттин элбешилин бистин чуртувуска тургузарынын чугула болгаш сонгаралтынмас сорулгаларын Коммунисттик партия болгаш Совет чазак салган.

Төрөөн Коммунисттик партияга кижизитирген совет кижилер коммунисттик тургузушкунун херээнге кызыгаар чок бердинген болгаш бистин чуртувустун мурунда салдынын улуг сорулгаларын алдарлык-биле күсүдериине долу шийтирлигер.

Ам көдээ ажил-агынның ажилдакчылары дүжүт ажаап алышкынын кыска хуусаада доозар дээш база күрүнеге тараа белеткелин хуусаа бетинде күсүдир дээш бүгү күштерин салып турар үеде, колхозтарын болгаш совхозтарын шөлдеринин мурнакчылары кол кичээгейин ажаап алышкын машиналарынын бедик бүдүрүкчүлүгү-биле ажыгларынча, ылангыя комбайнларын күш-ажылынын бүдүрүкчүлүүн бедилеринче салып турарлар.

Комбайн—ажаап алышкыннын кол машинасы, а комбайнлар—тараа ажаап алышкынында шийтирлиг күш, Мурнакчы механизаторларын дуржулгаларын парландаалар чорук болза, тараа кезилденин темпини күштелдирерине, дүжүттүг чидирлигин болдурбазынга болгаш тараа белеткелинин планын дүрген күсүдиринге чутула рольду ойнаар ужурул.

Каа-Хем районун «Колхозник» солуну «Мурнакчы дуржулганын идири» деп бодунун организациястаан. Ол солунун август 15-те үнгөн № 68 дугаарына Сарыг-Сеп МТС-тин комбайнеру эш Булгаковтун «Боду чорутуу комбайнга мээң ажилымнын дуржулганы» деп эгелиг чүлүн парлаан.

Эш Булгаковтун бодунун чүлүнге бижип турары болза: «Каа-Хем районун колхозтары дүжүт ажаап алышкынын чорудуп турар. Шак бо харысалгалыг кампаниянын чорудуарына улуг роль бистерге, комбайнларга оонажыр. Бистин күшлээлгези—кандыг-даа байдалдарда хүн оонадаларын күсүдери болгаш ажыр күсүдери, тараанын чидирлигин болдурбазы. Бо чорук машиналарын эки белеткелин, ында ажилдап турар кижилерин ажилын эки таарыштарында хамгааржыр.

Боду чорутуу комбайн—бедик бүдүрүкчүлүгү машина. Шак графини ёзугаар ажилдавышаан, оон-биле хүнде 20—25 гектар тарааны ажаап ап турар мен. Ажаап алышкын үенде ажилдын шынарыны кол кичээгейин салып турар мен. Чидирлигин болдурбазы-биле тарааны

мырынай алаандан кезип турар мен. Бо чорук чүгле чидирлигини эвээждейп турар эвес, харын саванын унер чорун улгатырып турар. Комбайнын техниктиг ажаалаа, хайгааралын үргүлчү кылып, ону үргүлчү чаап ап турар мен.

Бо чылын 28 аял хүнүнде 500 гектар чери ажаап алып деп күшлөнгөн мен. Бүгү-ле бар аргаларын болгаш күштерин ажыглавышаан, бодунун күшлээлгезин чүгле күсүдир дүжүт эвес, харын ажыр күсүдир дүжүт мен»—деп ол бодунун чүлүн төндүрүп турар.

Комбайн агрегаттарынын багай ажилын дугайында эш Прокуратовтун шүгүмчүлөдиг материалын редакциянын август 24-те үндүрген солунунга парлааны эки. «Комбайн» эш Булгаков кывар-чаар чүлүн чептезиден үш хонукта анаа турган. Механизаторлар дугайында МТС-тин дирекция чери багай сазгы салып турар. Комбайннын шөлдерге үндүрбүшан, оларын чугула кывар-чаар чүлүлөр-биле хандырбаан»—деп ол чүлде бижип турар.

Танды районун «Коммунист» солуну дүжүт ажаап алышкыннын мурнакчыларынын дугайында чамдык солун материалдарын чырыткан. Эш Андриенконун «Хүнде үш норма» деп чүлүнде чугаалап турары болза: «Эш Раскиннин бүгү комбайн агрегады болгаш мотор арыг ажаап турар. Кажан хүн Танды-Уланын сыннарынын артында ажа бергенде шанче штер Раскин, Бородин болгаш бүгү комбайн агрегады шагзыраан, ычлаза-даа боттарынын чедипшикнине ханган чедип келирлер. Олар ол хүн 30 гектар черин таразын ажаап ап, үш хүнүнүн нормазын күсүткенер.

Колхозчуларын бүдүрүжө чедипшикниринин дугайын ол ышкаш эш Алексееванын корреспонденциясында бижип турар. «Кызыл партия» көдээ ажил-агый артелинин тараажылары ажылды хүн-бүрү күштелдирип турарлар. Заготзернонун пунктузунда колхозчулар А. Ардунов, М. Кайгородова, А. Соколова болгаш ескелер-даа эки ажилдап турарлар. Колхозчулар П. Бичекей, Б. Кара-кыс, Кама Капшык олар тараа кургадыр нормазын бодун чартык катап ажыр күсүдир турарлар.

Районнар солуннарынын сорулганы болза, көдээ ажил-агыннын мурнакчы механизаторларын чедипшикнирин калбаа-биле пропагандалары, дүжүт ажаап алышкынын болгаш тараа белеткелин дүрген доозарына көдээни ажил-ишчилеринин бүдүрүлгечи болгаш политиктиг иделкейин чер болганга мобилизастаары болур.

Көдээде тудуг материалдарынын садыглаашкыны

Көдээ черлерге тудуг материалдарынын садыглаашкынын хергелекчилер кооперацияны дыка калбартып турар.

1952 чылдын деннелинден 4 катап хөй манзаларын болгаш чудуктарын, ийн катап хөй цементин садар деп айткан. Шифер, тууйбу, черепица, кагаз, калбак демилер, чугай, алебастр, солга шилдери, үрүмек демилер, дээс кылыглар, печка херекселдери,

лак-будук барааннар садары хөй-биле улгаткан.

Көдээ черлерге тудуг материалдарын садып турар магазин-складтарын ассортимент минимумун Центросоюзтун Эргелели бадылаан.

Ол ышкаш садыг четкизин калдыртып шийтирлээ. Эрткен чылын ажил-агый болгаш чуртталга бажынаарынын тудуунун чугула материалдарынын көдээге садыглааш-

кынынга 4.300 магазиннер болгаш 600 хире тускай үрүмек складтар шуут ажылдаан. Ам хергелекчилер кооперацияны тудуг материалдарынын 140 чаа магазин-складтарын болгаш 300 хире магазиннерин ажылдып турар.

Хергелекчилер кооперациясынын садыг четкизи ол ышкаш тудуг даштарын, шлакоблоттарын, цемент-элеин черепица болгаш еске-даа мате-

риалдарын садыглар. Чамдык тудуг материалдарына, газ болгаш суг дамчыдылгаларынын хоолайларыны, котелдарга, радиоапорларга колхозтардан баш удур чагыр күлөп алырынын системазын районнарын хергелекчилер эвилелдеринге кирген.

(СЭТА).

Коммунистерге партийжи даалгаларын бээр болгаш оон күсүлдезин организациястаары

Партийжи даалга болза, партиянын кижигүнерин болгаш оон кандидаттарын партияныг болгаш хөй-ниитинин амыдыралына иделкейли-биле кириштеринин чугула чепсээ Партийжи даалганы күсүлдери—коммунист бүрүзүнүн СЭКП Уставында көрдүнгөн чугула күшлээлгезин бирөөн. Партийжи даалга—коммунист бүрүзүнүн бодунун организациязынын ажилына иделкейлиг киржип арганы бээр.

Партийжи даалгалар янзы-бүрү хөй талаларныг болур: партия хуралына айтырларын белеткээр, беседа чорулары, илеткел болгаш лекция номчуру, хана солун, агитхууду үндүрер дээш оон-даа еске. Партия организациязы оон секретари коммунистерге даалгаларын бээрде, оларын политиктиг белеткел, ниити билинини денселин, оларын даалгаларын күсүлдеринге аргалынын, оларын сонуургалын бүгү тала-биле өөрөңдү көрө херек. Коммунистерге берип турар партийжи даалгалар тода болур ужурул. Партия организациязынын секретари даалганын утказын, оон партия организациязынын амыдыралына ужур-дуазын коммунистерге тайылбырлап бээр күшлээлгелер.

Коммунистерге даалгаларын шын шилип бээр, оон күсүлдезин организастаар талазы-биле область партия организациялары байлак дуржулгаларын чедип алган.

Чижээлээрге, Танды районун Калинин аттыг колхозта партия организациязынын (секретары эш Санчай) коммунистеринин шуптузунда партийжи даалгалар бар болгаш олар партия организациязынын амыдыралына иделкейлиг киржип турарлар. Коммунистерге даалгаларын

бээрде тус-тус кижигүнер-биле болгаш кандидаттар-биле баш удур чугаалажып, оларга бээр даалгаларын телевилээш, партия хуралдарына күштүг кылдыр бадылаарын-биле тургузуп турар.

Партиянын кижигүнерге азы кандидаттарын даалганы берген соонда эге организациязынын бюрозунун азы секретарынын күшлээлгези болза, коммунистин даалганы күсүлдеринге дузалары болгаш оон күсүлдезинге хыналданы боттандырары болур. Партийжи даалгаларын күсүлдери хынаар ажыл бо организацияда багай эвес салдыган. 1953 чылдын январьдан берип партия даалгаларын күсүлдеп турарынын дугайында партия хуралына 3 кижигүнер илеткелдин дынаан, партия даалгаларын коммунистерге шын шилип бээринин, оон күсүлдезин үргүлчү хынаарынын кайы хире улуг ужур-дузалынын, партия кижигүнеринин болгаш кандидаттарын политиктиг болгаш ажил-иши иделкейин бедилеринге, бүдүрүлгече оларын мурунчыкы ролон көдүрерине оон ажайктыын коммунистер ол хуралдарга тодаргай чижектер-биле көргүскен. Тодаргайлаарга, СЭКП кижигүнер эш Обуховка моон мурунда янзы-бүрү тур даалгалар берип турган, а ол оон чамдыктарын күсүлдеп баар турган. Коммунистер эш Обухов кадык даалганы күсүлдеринге аргалыг болгаш сонуургалдыг кижил дээрзин партия хуралына өөренип көргөш, ховунун бирги бригаданын социалисттик чарышты калбартын болгаш оон түнелин доктаамал хуусаада үндүрүп, мурунчыкыны көргүзүп, хүндүлөп самбарларына илередип турарын дааскан. Эш Обухов партия хуралына коммунистерин

берген даалганын дыка эки күсүлдеп турар. № 1 хову бригаданын социалисттик чарышты эки организациянын түнелинде ол бригада чаксы тарылганы эки организациянын дээш СЭКП райкомунун болгаш райжүзкомунун бригадалар аразына шилчир кызыл тугун чаалап алган болгаш мал чөм белеткээр кампаниянын үенінде районга бирги черин ээлээш ол тукту бодунга камгалап артырган. Ол ышкаш хана солун редактору эш Бельх, агитатор эш Зайченко болгаш оон-даа еске коммунистер партийжи даалгаларын эки күсүлдеп, партиянын болгаш хөй-ниитинин амыдыралына иделкейлиг киржип турар апарганнар.

Коммунистерге даалгаларын чогуур өйүндө бээр, оон күсүлдезин хынаар талазы-биле ажылды Чөөн-Хемчик районун «Коммунизмче орук» колхозта партия организациязы (секретары эш Белек) багай эвес организастап турар. Ол организациянын кижигүнеринин болгаш кандидаттарын хөй нуруузу оларга оонашкан хөй-ниитинин күшлээлгезин ак-сеткилди күсүлдеп турарлар.

Партия кижигүнерге кандидаттарын партиянын болгаш хөй-ниитинин амыдыралына иделкейли-биле кириштер, кандидат бүрүзү партийжи даалгаларын күсүлдеп, партия хуралдарына олуржуп, партиянын болгаш күрүненин сагыла-чурумун сагып, бодунун идея-политиктиг денселин, ажил-иши мергежилни үргүлчү бедилп турзун дээш сагыш салыр сорулгалы Топ Комитет партия эге организацияларынын, райкомнарын, хоороннарын мурунга салган. Кандидаттарын идея-политиктиг мергежилни бедилер,

сларны партия болгаш хөй-ниитинин амыдыралына иделкейли-биле кириштер дугайында Топ Комитеттин айтышкынын амыдыралга боттандыр херекке «Коммунизмче орук» колхозтун партия организациязын партийжи даалганы чөп ажылап турар.

Ол организацияда СЭКП кижигүнерге кандидат эш Сержинмаага партия организациязын эң баштай бригадалага агитхуудустар үндүрерин болгаш беседалар чорударын дааскан. Ол баштайгы даалгаларын күсүлдеринге партия организациязынын талазында дуза негетинери черле былдинтир болгай. Ычангаш агитхуудуска бижири материалдарын канчаар организастаарын, кандыг материалдарын шилип алырын, база ол ышкаш беседалар чорударын канчаар белеткенирин, анаа хергелээр материалдарын кайы алырын, беседага колхозтун амыдыралында кандыг чижектерин киририн партия организациязынын секретары эш Белек ол кандидатка сүмелеп берип турган. СЭКП кижигүнерге кандидат эш Сержинмаа партия организациязынын дузаламчызы-биле баштайгы даалгаларын эки күсүлдеп болгаш партиянын болгаш хөй-ниитинин амыдыралына иделкейлиг киржилгезин оон-биле эгелээш.

Партия организациязы ол кандидаттын партийжи даалгаларын күсүлдеп тургаш идея-политик талазы-биле дүрген өзүп турарын, оон ажил иши мезу-шынарынын төлөптин өөренип көргөш, чаа, бедик харымсалгалыг даалганы берип—комсомолдун эге политбөлүмүнүн пропагандалыгыне бадылаан. Эш Сержинмаа ол нарын болгаш харымсалгалыг даалганы чедипшикни күсүлдеп, 1952—1953 өөрөдөлгө чында бөлүмүнүн өөрөдөлгө программанын чогуур өйүндө эки шынарды доозарын хандыргаш.

Партия организациязынын канди-

датты партийжи амыдыралга кирриштер тургаш, оон идея-политиктиг денселин бедилди, организастакы ажилдык практиказы-биле чепсеглээч чорук кандидаттын СЭКП кижигүнерге чогуур өйүндө киририн хандырган. Ол ышкаш партиянын еске бир кандидат эш Кызыл-оолду СЭКП кижигүнерге белеткел киреринге партийжи даалга база улуг рольду ойнаан.

Партийжи даалгаларын коммунистерге шын шилип бээр, оон күсүлдезин организастаар талазы-биле үстүндө айткан партия организацияларынын практиказын партийжи даалгаларын кижизидилгенин база бир чугула чепсээ кылдыр эзе тургузуп тургаш, оон дузазы-биле бүгү партийжи массанын партия болгаш хөй-ниити организацияларынын амыдыралына иделкейлиг каржилгезин хандырып, оларын бүдүрүлгече мурнакчы ролон көдүрер херекке партиянын еске организацияларына ажайктыг болуру чайлаш чок.

Партийжи даалгаларын кижизидикчи ролуп чедир үнелеп көрбөй турар партия организациялары ам-даа бар.

Кызыл районун чамдык партия эге организацияларында («Х улуг хурал», «Совет Тыва» колхозтарда) коммунистернин хөй кезинде партийжи даалгалар чок. Ол организацияларын секретарлары коммунистерге даалгаларын бээрде оларын оон чедипшикниг күсүлдеп болур аргалынын болгаш оларын кижизидикчи ролон чедир үнелеп көрбөй, берген даалгаларын партия хуралдарына азы бюрога бадылавай секретарлар боттары «ажылы чурум-биле» берип турар, база оон күсүлдезинге шынгы хыналданы тургусайн турар. Оон-биле партийжи даалгаларын күсүлдеринге коммунистерин харымсалгалыг болур чогуун чавыздып турарлар.

Бай-Тайга, Барыш-Хемчик Улуг-

Хем болгаш Каа-Хем районнарын чамдык партия организациялары партийжи даалгаларын партия организациязынын дузаламчызы чокка чедипшикниг күсүлдеринге коммунистерге кыр-кырынга бергеш, политик талазы-биле кошкак белеткелди, биче бижиктиг кижигүнерге, ылангыя даалгаларын күсүлдеринге дуржулга чок анык коммунистерге болгаш кандидаттарга бербейн турар. Коммунистерге даалгалар бээрин мынчаар көөр чорук чамдык коммунистерин, эң ылангыя кандидаттарын партиянын болгаш хөй-ниитинин амыдыралына иделкейлиг киржир, боттарынын идея-политиктиг денселин бедилер болгаш ажил-иши мезу-шынарын илередип чорутууга моондак болуп турары билдинтир. Бай-Тайга районда партия кижигүнерге кандидаттарын 55 хуузу, Барыш-Хемчик районда 75 хуузу, Улуг-Хем болгаш Каа-Хем районнара 80 хуузу кандидаттажын хөй-хөй чылдарга эрттирип турар чорук болза, оларын партиянын болгаш хөй-ниитинин амыдыралына иделкейлиг кириштеринге, оларын идея-политиктиг денселин бедилер херекке партийжи даалгаларын ажыглавай турарынын түнели болур.

Мынчангаш, партия организациялары коммунистерге партийжи даалгаларын шилип бээр херекти эренгейл көөр практикада уштингаш ону коммунист бүрүзүн кижизидерин чепсээ кылдыр үнелеп көрүп, оон күсүлдезинге шынгы хыналданы тургузары чугула. Даалга күсүлдезин хыналданын тус-тус коммунистер даалгаларын канчаар күсүлдеп турарынын дугайында партия хуралына дынаарынын аргазы-биле боттандырза эки. Ол болза, коммунистерге чангыс-ай эвес, харын чаа-чаа даалгаларын шилип бээрине дузалар.

Номчуклар бижип тур

Сессияның материалдарын өөрчүлүп турар

Шемиде «Большевик» көдээ аял-агый артелинин колхозчулары ССРЭ-нің Дээди Советинин V сессиясына эш Г. М. Маленковтун чугаазын ханызы-биле өөрчүлүп турар. Колхозтун фермаларында, тудуга болгаш хову аялдарында ишчилеринин ол өөредилгелерин агитколлективтин билги шыраак агитаторлары организап турар.

Колхозчулар сессияның материалдарын ханы өөрчүлүп тапшыкпаш, бистин партиявыстын болгаш чазаа-выстын чоңуну чагай чуртталга амыралдыгына улуг сагыш салып турарын оңа өөрчүлүп, анаа улам, бедиткен күш-ажыл-биле харыылаарын хүлээнип турар.

Колхозчу ишчилеринин сөзү оларын боттук аялында карышпай турар. Ылангыя бызачы Шырап, Садыгы, тараагы Бегиз, Шини-Баир ышкаш аял нормазын үргүлчү 150 хуудан ажыр күөсөдип турар муракчылар хей.

Х. АРАКЧАА.

Чонуну калбак херегелениге

Облпотребсоюзтун бараан базанын складтарына хүн-бүрү он-он автомашиналар херегеленип яны-бүрү бараанарын экзеп дүжүрүп турар. Ол болза, бистин делгем чуртувустун бүгү-ле черлеринде кылып үндүрүп турары, областын чоңуну херегелд бараанары-дыр.

Москвалан, Ленинградтан яны-бүрү хей кылымдары, сава болгаш херекселер аймаа: Свердловскиден, Новосибирскиден баалынын савалар, электи херекселери: Тюменден, Новогородтан трикотажтар, пестер болгаш тудуг материалдары; Туладан, Ижевскиден аныяр херекселери болгаш мотоциклдер үргүлчү кээп турар.

Бо чылдын август айда областын бараан саарлыгы эрткен чылдын ол үезиндеден 5.5 миллион рубль хей сайгартынган. Кээп турар барааннар ассортимент талазы-биле мурункундан ыракта улгаткан.

В. НАТАЛЬИН.

Артельдин аял-агый өзүп турар

Сүт-Хөл районун Хөр-Тайга сумузуң аялчы чонлары коллективтин аял-агый карачангыш шын орук деп чүвени ханызы-биле бүзүрөп көргөш, 1951 чылда Сталин аты көдээ аял-агый артели кылдыр катышканыр. Колхозчулар чангы эл-сеткилди тудуг аялыны киргенер. Кыска хуусаа иштинде колхозтун төвү сайырадып, 1952 чылда 15 чуртталга бажынар, 1953 чылда 7 чуртталга бажынар, 100 тонна тараа кирер складты,

колхозтун конторазын, 80 баш инек кирер кажаны тудуп тургускан.

Колхозтун тудуг бригаданын бригадир эш Белек-оол колхозчуларын күш-ажылынын организа-таашканын эки чорудуп, тудугтун шынарын улам-на экижидип турар. Тудуг бригадасында бызачылар О. Баян, М. Иймажап болгаш оо-лаа өскелер тудуг талазы-биле мергежи, хүн нормаларын үргүлчү 125—150 хуу күөсөдип турарлар.

Бо чылдын колхозчулар бедик дүжүттү чедип алыр дээш кызымаккай аялдап, тараанын чангы ажаалга-зын эки чорутканы-биле чамдык шөлдөрийн гектар бүрүздөн 10—18 центнер тарааны савалап алыр аргалык болган. Ам ол дүжүттү чи-дирг чокка ажаап алыр дээш колхозчу тараажылар чүткүлдү аялдап турар.

М. МИЖИТ.

Муракчы саанчы

Сүт саап алырынын талазы-биле эки түнөлдөри Бий-Хемде миллионер колхоз—«Красный пахарный» саанчылары эштер Биче-уруг, Анна Колтеева болгаш Валентина Бижип олар чедип ап турарлар.

Инек саарынын эртемге үндөз-лэн муракчы дуржулгазын ферма-га эң баштай саанчы Александр Пестова аялдап хереглэн. Инектерин чемгерер шыктыг көк сизген сөөртүрүңге болгаш инектерин хову-да оларынга барып, хүнде ийн улза саарына хереглээр кылдыр Пестова биле Колтеева оларда тергедиг арты хүлээдип берген.

Инектерин шак ычтар ажаап, чемгеренин болгаш ындиг саял-ды чорутканынын түнөлдөри Александра Пестова бодунда быжгыладып алган инектеринин бээр сүдүн сөөлгү айнын дургузунда үш катап көвүдеткен.

Совхозтун малчынарын чөдишкенири

Танды районда «Элегес» совхоз 1953 чылда малдын баш саанын өсүренин планын эки күөсөдип турар. Ам бар турар малдын баш саанын ап көөргө, чылдын планы 143 хуу күөсетинип турар. Оң иштинде хойуну планы 142 хуу, чыгынын — 121 хуу, инекти—104 хуу, хаваанын—200 хуу күөсетинген.

Совхозтун бүгү малы Каык-Хөл, Кара-Суг ычтар эң дээр оларлар-да туруп келген болгаш малдын чангы семиртилгези багай өвөс түнөлдөй көргүзүп турар. Чижээлээрге, эш Чүлдүмүнү оларладып кадарган инектеринин инек бүрүзү бир хонукта ортумаа-биле 840—870 грамм денезин немээ. Эш Манганактын кадарган бызаалары 550 грамм чедир ортумак денезин немээ.

И. МААДЫР-ООЛ.

СААНЧЫ ТАТЬЯНА ШВЕДОВА

Танды районун Балгазында «Революциянын чалбыжы» көдээ аял-агый артелинин саанчысы Татьяна Шведованын дугайында сураг районда билдигир. Ол каш чылда аялдап келгенини дургузунда инектерин саалдазын бедидери дээш социалистиг чарышты үргүлчү тилекчизи болуп келген. Ол чүгле күш-ажылга кызымаккай өвөс, харын идепкейлик хей-ниитчи. Балгазын суурнун чоңу анаа улуг илегели көргүзүп, ону аялчы чоннар депутаттарынын район Советинин депутатына сонган.

Ол бодунун саап турары он дөрт инектеринден 18 мун литр сүтү бо чылдын план өзүгар алыр ужурулук. Ынчалза-даа ол план ыракта ажыр күөсетинген. Сурагдыг саанчы беш айларын дургузунда 12 мун литр сүтү саап алган. А сес айларын дургузунда 18398 литр сүтү саап алган.

— Инектерин продуктулуун бедидере оларын ажаалда, хайгааралын үргүлчү организа-тастары болур—деп Татьяна Шведова чугаалап турар.

Саанчынын арга-дуржулгазын чүгле районда өвөс, а областын колхозтарында таныжып турар. Татьяна Шведова бодунун чөдишкениринге пөкпейип турар. Инектерин моон сонгааргы продуктулук чоруун бедидер дээш ол ам-даа демисежип турар.

Чурукта: саанчы Татьяна Шведова.

Чуруу С. Феоктистовуу.

„ТУЛЧУУШКУНГА ЭШТЕШКЕНЕР“

К. Симоновтун «Тулчуушкунга эштешкенер» деп романы болза, Халхин-Гол хемге болуушкунарын, Манчжур-моол кызыгаарга япон-манчжур шериглерин чылчашпаканын көргүзүп турар. Япон самурайлар Ханан көлгө болган тулчуушкунарнын үезинде бистин Ыраккы Чөөн-чүк кызыгаарывыстын быжгы шивээ болуп турарын меде-реп билгеш, 1939 чылда Моолдун кызыгаары кошкак камгалатынп турар боор, ону чаза таварааш, МАР-нын девискеринин чөөн тала-кы кезин эжелеш, бистин Сибирь демир оруувусту холга алгаш, Ырак-кы Чөөн-чүкү үзе кирери-биле бот-тарынын агрессия политиказын бот-тандырап деп кордааннар.

Совет Эвалели биле Моол Арат Республиканын аразында чардынган керезин улуг ужур-дузазын чедир үнелеп көрбөй баргаш япон коман-дылап маңаа улуг шыкындыгынын кылган. Эш В. М. Молотов Моол Арат Республиканын кызыгаарын бодуустун кызыгаарывыс ышкаш камгалаар бис деп шагдала сагын-дырган турган. Ынчангаш бистин Совет Армиявыс 1939 чылда ол хү-лээлени алдарлыгы-биле күөсеткен.

Романын кол чөрүдээзи болза, социализмин чача, хайнышкынын болгаш бүзүредиг өзүп орак күш-тери-биле империализмин өззөгө етур ирий берген хирезинде, Совет Эвилелин боой тударын бодап турар эрги күштеринин аразында демисели болур. Ону япон коман-дылалды кортук чорудулгаларын дамчытыр чогаалчы эки көргүзүп турар. Япон командьлалдын калча-ды шураашкыныга болгаш кортук девизин хөлээшкенинде улур Совет Армиянын командьлалы боду-шун талазындан бүгү дайын чору-дугаларын шын башкарып, бүгү совет дайынчылар солдаттардан эг-лээш, генералдарга чедир боттары-нын тилекчезинге бүзүредиг болуп турарын автор догааштыр тургус-кан.

Төрзөн чүртка, төрзөн Коммуни-стиг партияга болгаш Совет чазакка ынакшыл база совет патриотизм солдат бурзүчүнү сеткил-сагыжын хайныктырган.

Самурайлар кызыгаары үрөп кирипкенер. Полковник Сарычевтиг тапк бригаданы тулчуушкун болу берген черде кирипкен. Ол бригада-да Климович болгаш Даваджабтын моол провезизонуу база кады тул-чуп чоруп турар. Ол романда танк бригаданын Моолдун изиг, эленин-гир, суг чок черлери-биле үш дүн-хүн иштинде чоруп келген берге шимчээшкын шын болгаш бүзүредиг көргүстүнгөн. Ол берге шим-чээшкын үезинде маршты совет тан-кистер шыдамкы ажып үгенер. Сарычевтин танк бригадасы оларга айтып каан тулчуушкун чоруп ту-руп районга өй-шаанда чедип кел-геш, кызыгааржыларын улуг өвөс отряды болгаш сапер ротазы-биле кады шавар халдаашкынче кирип-

кен. Автор Төрзөн чүртка кызыгаар чок ынакшылды болгаш дайынны көөр хөөн чок чорукту шыны-биле ажы-дып көргүскөн. Балыглангаш, меде-релин оскунупкан совет танкист лей-тенант Овинников дайынга тутту-ра берген. Япон дивизиянын коман-дир генерал-лейтенант Камацубара совет танкисти байысааш, чүнү-даа сөгледип ап чадап каан. Совет тан-кист шеригин чажыдын ыдыкты-ны биле кадалаан. Ол чоргаар ба-жын халаш кылбайн, шаажылдага таварышкан. Автор лейтенант О-винниковтун дугайын мынчаар би-жип турар:

«Ол, шаажылап-биле кыжаныр-гада, ыт чок турган орус танкист Камацубараны оон сөөлгү шакта-рында ону боданырыче албадал-кап, ол ажып тилектинмес коргууш-кун-биле сирилзэн, оортан он шаа километрге орус танктар чоруп ту-рарлар, мында танк бурзүндө база бо ышкаш чүве ыттава орус тан-кистер бар».

Кортук самурай генерал Камацубара дезишкын-биле тын менди үнгөн.

Романда оон кол маалдыры ка-питан Артемьевтин салым-чолу тодар-гай көргүстүнгөн. Ол Шериг Акаде-миязын чача дооскан. Оон сөөлүндө ону Моолда тулчуушкунар болуп турар черин төп ортузунче чорул-дукан. Оон хей талагы блиншикин-ни, мога чок энергиязы, кортуш чо-гу болгаш япон дылды бири штат-тын командьлалына тергин ажык-тып болуп турар. Ол планын чога-дып билр болгаш ону тулчуушкун шөлүңгө боттандырып шылаар. Ном-чүчүчүн мурунгу танктарнын бол-гаш чадаг шеригин, дайыннын са-молеттарын дүжүр адып турар совет истребительдерин, дайынчы сапер-ларын, чидикчи разведканын бир демин хөдөлүшкын көстүп эрттер.

Чогаалы Галхин-Гол болуушкун-нарын эгезинден төңүзүңгө чедир дыка эки көргүскөн болгаш япон-манчжур армиянын аштарышкы-нын чылдагаанын ылапты-биле илгерилзэн.

Бедик совет патриотизмин, Төр-зөн чуртунга бердинишкын-биле бараан болурунун темазы бүгү ро-манда синниккен. Чер болганда-ла дайынчы найрал, шеригчи эштеге бистин армиявыстын бүгү составын тудуштуруп турар. Ол найралды көргүзүп турар утундурбас чуру-малдар хей. Боду балыгланган ка-питан Климович дайын шөлүңгө боду-нун командир Синицинин дилеп чораш, дайыннын талазында өлүрткен чытканын тыпкаш, ону оон уштуп эккээр. Байдал шыгыраан тулду-на ол найрал тулчуушкунун оулуга каньатынышаан быжыгып турар. Командирлер бодунун эрге-зинде кижилеринге адазы ышкаш са-гыш човангыр. Ол үнелгү шынар Совет Армиянын бүгү командьлал болгаш политиктиг составында дү-рүм болган.

Н. ГОРЕЛОВ.

Барын Германияда фашизмнин катап төрүтүнүп турары

Бонн күрүнезинде хиткеп турар аажы-чачынын илгерилзэн мындыг таварышчы Барын Германияда улус чугаалажып турар. Бир катап-ла Мюнхеннин бир албан черинге бир киж келген. Бажыңче кирип ора, ол ында олурган дүжүм-терин «хейл гитлер!» деп алгырып мендилзэн. Кайган эпчосунган дү-жүмөттөр ол кижиге мынча дзэн:

—Хүндүлүг мындагылар! Ындыг мендидежишкын өскө мендиде-жишкын-биле шагдала солутунган деп чүвени билбес силер бе, кай?

Анаа харын мындыг болган: —А силер аян, дээрбилер, өскө кижилер-биле солутурбаан-дыр силер. Эрги кижилерни көргөш, эргизи-биле аян тудуп чолугарымы олдур!... Барын Германияга ындур чуга-анын тыптып келиринге бүгү үндөш барымдаалар бар. Дайын сөөлүндөги сес чылдарын дургузунда маңаа барын таланың эжелел эрге-чагы-галарынын чаглаталынын адаанга эң-не эзээркек өзү-чүрум тургустун-ган, бүгү-ле гитлержи хир-чам амы-дыралда катап төрүтүнүп турар. Нацизм болгаш милитаризмни узут-каар дугайында антитилержи коа-лициянын төөгүлүг шийтирлерин хөмө тепкеш, барын чүк күрүнелери мун-мун идепкейлик иштеринин хосталгаже салып үндүрүпкенер. Немец улустун депшилгелиг күштери истедип сүрдүрүп, чаза бастырып ту-руп ол-ла үеде, аял болгаш чангы-чандыкка бүгү гитлержилерге политик-тиг хостуг аял-чорудулгаже орук ажык болуп турар. Оларын дузазы-биле империалистиг политиканар немец улусту база катап төрөдир сургаарын болгаш советке удур шер-иг эвилдээрчине Барын Герма-ниянын кийр тырттырарын ханды-рар деп ынанып турарлар.

Дайын сөөлүндөги баштайгы чыл-дарда барын таланың эжелел эрге-

чагыргалары, боттарынын чурттары-нын хей-ниити санал-онадаларын албадашкынын мурунуга арга-жарк апаргаш, «чүшкү реяхтин» дык хей чагырдыкчыларын тудуп хоруур болгаш судаче шылчидер ужурга таварышканыр. Шийткел доктаалдарын үндөш чок чымчаанын дугай-ын делегейин хей-ниитизи ычтар-да чугаалажып турган. Ынчалза-даа ол шийткел доктаалдары безин чүгле саазын кырынга арктаннар.

Бирги ээлдеге гитлерин генерал-дар хосталып үгенер, оларын амер-ик дайынчырактар тургустунуп ту-руп агрессия «европа армиязынга» эвилдчилеринин эң ынакшынгы чө-лөңгичи кылдыр санаан. Украина болгаш Крымга совет хамаатыларын араатангы өзү-биле чок кылганы дээш кара-бажыга 18 чыл шийтир-ген гитлержи фельдмаршал Манш-тейн; Италияга кылган араатангы чоруу дээш бооладып өлүртүрүңгө шийтирген фельдмаршал Кессель-ринг; Балкан чурттарынын чоңуна хамаарыштыр үлгеткен дүржөк чо-руу дээш бүгү назынында хоругдал-га шийтирген фельдмаршал Лист—хоругдалган шак ычтар үндүрткен-нер. Дужаал талазы-биле арай биче-даа бол, ыччанынча үлгеткен үл-ленинч талазы-биле олардан калы-шыпса генералдар оларнын дара-зында хосталып чорупканыр. Олар-нын аразында генералдар Махен-зен, Галленкамп, Андре, Фалькен-хорст, Ланц, Велер, Рамке сулгар бол. Олар доозазы—Европанын улустарынын ногаандыктары, баштай-гы чүлдүңгү нацистиг баш кезикчиле-ри болур.

Гитлержи күрүнениң өскө-даа ча-гырыкчылары база үндүртүп сал-дыргылаан. Үгер-боолар хааны Крупп болгаш оон шериг концерне-ринин чеди директорлары шак ыч-таар салдыртып үнгөн; ИГ фарбен-

индустридеп химия трестизинин бүгү директорлары, база ол ышкаш Гитлерин эң чок өңүңү үлгүрүт-көн Фридрих Флик салдырып үнгөн. Шаанда министрлер чораш Дарра болгаш Шверин-Крозигк, гитлержи кабинеттин күрүне секретарь-лары Кепплер, Шлегельбергер чижектиг оон-даа өскө нацистиг үл-гедикчилер безин хостатырып үнген-ер. Олар доозазы хоругдал хууса-аларынын чартыкы-даа өзүлүг эрттир-бөзөнөр.

Барын талакы эжелел эрге-чагы-галары эсеччи ан-араатаннарны хостал-гыже үндүрүп турарлар. Чижээ СС шериглеринин генералы принц Вальдек 1950 чылда-ла хостатырган. Оон сонда дайын үезинде эжелет-тирген Данияга гестапо начальниги турган Гофман, обертгруппенфюрер франк болгаш өскө-даа он-он эсеч-чилер оон соон дарый хостатырган-ар. Он-он гитлержи гаулейтерлер болгаш министрлер хосталгада ту-руп турарлар, ыччарга оларын дыкка хөйү Боннун эрге-чагыргала-рында албан өзүнүн деткимчезин ап турар. Чижээ, Совет Прибалти-канын улустарынын ногаандыгы га-улейтер Лозе, почтанын гитлержи министр Онезорг пенсиялар ап ту-рарлар. Эсеччи улуг өлүрүкчү Гейд-рихтин дүлгүк кадайыга безин по-добие төлээрин Боннун эрге-чагы-галары боттарынын хүлээлгези кыл-дыр санааннар!

Хосталган нацист кем-херектенер идепкейлик аял-чорудулганын кыл-ды турарлар. Бонн күрүнезинде оларга тааржыр чылыг-чымчак дү-жүлгелер эвээш өвөс тыылган. Фельдмаршал Кессельринг «Кан-бөрт» деп реваншистин (өжзөн не-гекчи) эвилдди баштап турар. Гене-рал Андре чаа фашистиг «немец им-перия партизанын» кол аялдак-чымы апарган, Рамке болза гитлер-

жи армиянын парашютчулары чо-гааннарын удуруткучу болуп ту-рар. Фельдмаршал Манштейн боду-нун хосталганын сонда доп до-раан-на бонн канцлер Аденауэрнин чалагалыгына морлап чораш бол-гаш оон-биле «дукокаа чажыт чуга-лар» кылганы анаа көргүзүг болур.

Хосталгаже үндүрүп салдырган он-он гитлержилер болза, барын талакы эжелел чагыргаларынын шуут-ла дегбейн барганы нацистерде «матыжа бергенер. Ол дээрбилер ам доозазы Боннун күрүне аппаратында башкарыкчы кол албан-дужаал-дарын эзелет турарлар. Чижээ, Ал-дын Саксония черинин премьер-ми-нистри Кофф—тудуп хоруудаарын Польшаның негеп турары дайын хе-ректени Бонн чазанын иштики хе-ректен министри Роберт Лер—эрге-чагыргаже нацизмнин киреринге «ийи дугаар-даа улза» дузаларына белем мен деп бундестагтын инди-ринден шуут-ла ажы-биле алгырып чораш үр чыл стажыг нацист. Юсти-ция министри Делер—дайыннын бүгү кем-буруулугларын агартырын негеп турар өзүлүг ла гитлержи. Транспорт министри Зеесом—караа шуруландыр кыска өжзөн негекчи—реваншист. Нацистерин ол бүгү хир богун Боннун канцлер Аденауэр —Гурнун хартаачыларынын төлзези. Муссолинияны ылапты сөгүрүкчү болгаш Герингинин изиг чок өңүңү Аденауэр баштап турар. Геринг биле Аденауэр эрге-чагыргаже Гитлерин шургулуп кирип турган үезинде прусс күрүне чөвүленин хуралына кады олуржуп турганнар.

Барын Германиянын башкарык-чы кол буржуаз партиялары ам бо-дунун политиказынга «чүшкү реф-тин» кезидип баскан копкалары-биле чоруп олурарлар. Ол партия-ларын кол албан-дужаалдарында —дегити-ле нацистер. Чижээ, Бонн коалициянынч кирип турар «хостуг демократтыг партияны» сонгуда мурундагы программанын автору болза, өскө кым-даа өвөс, харын су-раа үнгөн гебелеси радио коммен-татор, делегейин Нюрбег трибуна-

лынын херектенер сандайыга олур-ган Ганс Фриче болуп турар. Бонн республиказынын президентизи Теодор Хейс дээрке ол партиянын кежи-гүнү-ле болгай дээрзин сагындырып казга чогуур. «Немец» партия дээр чүвениң партияны бюрозунда база-ла нацистер кирип турар.

Барын Германиянын хей-ниити амыралдында күчүргөк чорукту идейтир-ле эзээркек парладала безин минип сөглээр ужурга таварыш-кан. Чижээ, Каттышкан Штаттарын монополистиг бөлүктөрүнүн органы «Бизнес уик» деп журнал, Боннда хөөнерин илгертишаан, «шаандагы» кескү нацистер күрүнениң албан-дужаалдарында база катап шургул-турарлар» деп демдеглзэн.

Фашистиг элементтер Бонн күрү-ненин чүгле чазак болгаш партияны организарыңче шургулуп турар өвөс, харын боттарынын организацияла-рын база тургузуп ап турарлар деп ол факт Барын Германияда поли-тиктиг байдалдын шынчизин тодар-гайлап турар. Нацистиг күштеринин эвилддежи катжарынын ол чору-дугазы язы-бүрү оруктар-биле чо-руп турар.

Нацизм-биле боттарынын салым-чолунун тудуш төрөлдөшкөн ажы-быле чарлап турар политиктиг пар-тиялар болгаш бөлүгдешкенин Бонн күрүнеде ам ажык хөдөлип ту-рарлар. Олар ылангыя ам, удавайн —1953 чылдын сентябрь б-да бунд-естаге сонгудалар болур деп турар өйдө, онза идепкейлик турарлар. «Немец империя партиязы», «немец блок», «немец күрүне партиязы», «ниити-герман блок» болгаш өскө-даа хей шуут фашистиг бөлүктөр Барын Германияда тойлуп чоруп турар. «Гитлерин чагырга система-зы» көзүлдүр-ле толазы-биле мак-тып турар. «Немец ниитидежиленин бир программа болур меделденин безин ол организацияларын шынчи-зин ылавайт болур. «Немец блок-тун» баштыгы фашист Мейснер ка-ра-бажында олурар гитлержи гросс-адмирал Дениш бар-ла шаа-биле мактап дагып турар. Ол-ла бүгү фа-

Капитан Артемьев дыйлагыр бол-гаш хей-ниитчи. Оон өңүктери чүглс тулчуушкун шөлүңдө бар өвөс, мурунда өөренип, албан кылып чо-раан черлеринде база бар. Автор Артемьевтин ол найралын сюжет-тин хей шугуунары-биле колбаш-тыргаш, ону Галхин-Голдун болууш-куннарынга чагырткан. Артемьевтин Москвада иези, дунмазы бар. Ол Академия дооскан сөөлүндө бодунун душтуу Надянынга чораш, испан-болуушкуннарын маалдыры полков-ник Козырев-биле ужурашкан. Ын-чаарга Артемьев каш чылдар ишти-де Надяга ынакшып чораш, иччал-зажок ол анаа мегелеткен. Ол чик чуртталга дилеп чоруп будалчак кижиге болган Артемьевтин дунмазы комсомолчу Маша болза, Надя ыш-каш өвөс, анаа шуут удур аажы-чачынгы, будуш-мөзүлүг. Маша жур-налист Ваня Синцова ынак, ол ынакшылын кадалап чораш. Ваня Чөөн чүктен келгеш, Маша-биле ө-бүлени тургускан.

Артемьевтин база бир эжи фа-шизмге удурланыкчы чех Ян Петра-шек, ол Испанияга фашистерге удур тулчуп турган интернационалыг бри-гаданын дайынчысы. Галхин-Гол бо-луушкуннарыннын үезинде ол Фран-циянын эринде шаажылап лагери-не турган. Ол лагерин француз ча-зак Испаниядан эккелген респу-бликанчыларын тургузар дээш ыл-ган. Шаажылап анаа кыжанып тур-за-даа ол Москва дугайын чоргаар-лап, ынакшыл-биле бодап турар, Москва дугайын ол ышкаш кыдат коммунист Лю Чжао база бодап ту-рар. Ол будуш-хевирлер улуг Совет Эвилелинин улустары-биле делегей-нин бөдүүн кижилеринин эл-сеткид катжымышкын көргүзүп турар.

Галхин-Голга болуушкун полити-ка талазы-биле улуг ужур-уткалыг, Японнар тулчуушкунга өлүрткен солдаттарын хөөрүдүп четикпэн-дел-ле фашистиг Германия Польша-нын кырыңче халаан.

Романын сөөлгү көзө ол чаа ылаптыгы үнгөн дайынга холбашкан-Бистер романын маалдылары пол-ковник Козырев биле майор Поль-нини 1939 чылдын сентябрьда Барын Белоруссиянын хостакчыла-ры болуп чоруп турарын номчуп тыпкаш, оларга база катап ужура-жы бээр бис.

Романда Коммунист партиянын болгаш Совет чазактын удуртукчу болгаш башкарыкчы ролю эки көр-гүстүнгөн.

«Тулчуушкунга эштешкенер» деп романын четпестери деп санап бо-лур кире чүлдөр болза: дайынга кирип чораш херэжениненин ролю кошкак көргүстүнгөн, оон ынай автор анаа солдаттарын, оларын омак-хөлдүүн, оюн-баштак-биле хө-лзэрин эвээш көргүскөн деп бо-лур, ыччалзажок романын кижиз-дикчи ужур-дузазын ол четпестер канчап-даа кудулатпас.

Н. ГОРЕЛОВ.

шистиг бөлүктөр чоокта чаа Мюнхен-ге боттарынын «Империа съездини» эрттирген деп чүве база-ла тодаргай. Аңаа слар чангыс-ай нацистиг «не-мец катжылганы» тургузар деп шийтирлзэнер.

Гитлержи күрүне секретары Нау-ман, «Гроссдечланд» дивизиянын командир чораш генерал Мантей-фель, Крит ортулуктун чоңунун но-гаандыгы генерал Андре чижекти

Улус демократиязынын чурттарында

Польшаның мурнакчы бұдүрүлгелеринде

ВАРШАВА. Боттарынын бұдүрүлгө планнарын хуусаа бетинде күүсөткөн турарынын дугайында чурттуу мурнакчы бұдүрүлгелери медээлеп турар. Хөмүр даш үлөтүрүүдө бир-ле дугаар «Весела-2» шахтанын коллектив август айынын планын күүсөткөн. Бо шахтанын коллектив ай планын хуусаазындан дөрт хонук эрте күүсөткөн.

Ай планын хуусаа бетинде күүсөткөн дугайы ол ышкаш «Готвальд» шахтанын коллектив дыйнаткан.

Химия бұдүрүлгелеринин мурнууда Вроцлавтын суперфосфат заводунун коллектив чоруп турар. Ол коллектив ай планын август 26-да күүсөткөн.

(СЭТА).

Чехословакияда ГЭС-төр тудуушкуну

ПРАГА. Словакияда Ваг хемде тудуушкун аждылар хунун-не удам калбарып турар. Мында суг күжү-биле аждылар 6 электри станцияларын тудуу тургузуп турар. Нова Мьестода ГЭС бо чылын аждылаа кырет.

Ваг хемин уярында эн улуг тудуу болза, Носичтин суг күжү-биле аждылар электри станциязы болур. Амгы үеде мыда аждылар коңуч дүргөн чоруп турар. Суг үндүрер каналда болгаш станция адаанын онгарын казып турар экскаваторщиктер 1800 муң кубометр довуракты казып үндүргөннөр.

(СЭТА).

Албанияда чаа өөрөдиге чылы

ТИРАНА. Чаа өөрөдиге чылын эгелээни-биле холбаштыр Албаниянын Улус Республиказынын чырыдышкын болгаш култура министри Бедри медээлеп кылган.

Бо чылын чырыдышкында бюджеттин 13,4 хуузу акшаландырган. 1938 чылда чуртка шупту 643 эге школалар, 52 муң өөрөникчилер, 1349 башкылар болгаш каш отумак школалар санатынып турган. Бо чылын 2413 эге болгаш чеди чыл школалары аждылар болгаш ачаа 176 муң ажы өөрөникчилер өөрөникчилер, 28 ортумак школаларга, 6 дээди өөрөдиге черлеринге 900 студентилер өөрөникчилер. Бо чылын школаларга 6315 башкылар аждылар.

Партиянын болгаш чазактын сагыш-салышкынын ачызында кежээки болгаш бот-өөрөдиге-биле өөрөник черлерин четкизи калбак тургустунган. Чүгле кежээки эге, чеди чыл болгаш ортумак школаларга 9 муң кижжи өөрөникчилер.

(СЭТА).

Барыын Германияда фашизмниң катап төрүтүнүп турары

(Төңүзү. Эгези 3-кү арнында).

Устүнде ады үнгөн Науманын удуртуп турары «гаулейтерлер бөлүгү» деп аттыг чажыт организация бодунун чимченшикиннери бугу Барыын Германияда непередип тараткан. Ол организация Боннун бүгү-ле партиялары-биле болгаш албан черлери-биле ханы харылзааны тудуу турар. Науман америк эрге-чагыргаларын улуг деткимчиин аждылап турар, англи эрге-чагыргалар оон сүлүзээни илереткеш, немец органнарга шилчидип бээр немец органнар гитлержи күрүне секретарын хосталгаже салып үндүрүпкөн...

Берлинге даштык сатыныкчыларын июль 17-де өөскүткөн империалисттик авантюразы ол фашисттик чажыт төптөред «кадрлар» чүү чүбөгө хергелетип белеткиннери турары дээрин көргүскөн. Ол хун америк офицерлерин командылаанын эзугаар «Немец аныктарын эвилелден», «Немец блоктын» болгаш өске-даа организациялардан өлдүрүкчү хоралакчылар өрт кысыры-биле, өлдүрүкчү чоруктар үлгедери-биле, Герман Демократтыг Республикага удур өнчүк-чөңгээлери кылдыры-биле Чөөн Берлиндин кудумчуларынча углааш чорупканныр.

Барыын Германияда фашизмниң катап төрүтүнүп турар чоруу Барыын Германиянын чонунун сагыш-аарышкынын болгаш удурланышкынын хайыдырып турар. Гитлержи тергилденди коргучуг чылдарын

Кореяда тайбыңчыдылгага холбаштыр

ПЕКИН. Синьхуа агентиленин корреспондентизинин август 31-де Кэсондан дамчытканы болза:

Кореяда тайбыңчыдылга талазы-биле шериг комиссиязынын август 31-теги хуралына корей-кыдат таланын ага кежигүнү генерал-лейтенант Ли Сан Чо Катышкан Нацияларнын командылаал черинге ийги шиптирлиг удурланышкыны кылган. Ол болза, чанкайшичи агентилерин таланындан корей-кыдат турган аждыкчыларын күш-биле саададыр дээр оралдажышкынын ажы-биле деткип турарына удурланышкын болур.

Өске тала ол хоралыг үлгедилерни соксадырын болгаш туттурган шериглер лагерлеринден бугу лисыманчы болгаш чанкайшичи агентилерин аныгыларын генерал Ли Сан Чо негезе, ол агентилерин үлгедилеринден болур улуг уржуктарын долу харысалганын өске таланын командылаал чери хүлээр апаарын ол медээлээн.

Катышкан Нацияларнын командылаал черинден төлөөлөткөн комиссиянын ага кежигүнү генерал-майор Брайан корей-кыдат таланын ол шиптирлиг удурланышкынын чогуур эрге-чагыргаларга дамчыдарын медээлээн.

Ол-ла хуралга генерал-лейтенант Ли Сан Чо Женева конвенциянын бугу делегей практикасын болгаш Кореяда тайбыңчыдылга дугайында дугуржулганын негедилерин үрээр чорукту өске таланын болдуруп ту-

рарын буруу шапкан. Ол болза, доп-доруан шүт дедир чандылар ужур-лугу корей болгаш кыдат туттурган хөй сангы шериглерин шамнатырганнар кылдыр тудуу саададыр деп өске таланын ажы-биле медээлээн бодалындан илеретип турар. Оон тудуу саададырын оралдажып турары бугу корей болгаш кыдат туттурган шериглерин тайбыңчыдылга дугайында дугуржулганын эзугаар дедир чандыларына белем бе дээр айтырыгга өске тала харыс бээрин Ли Сан Чо негезе.

Дедир чандыларын негеп турар бугу корей болгаш кыдат туттурган шериглерин шүт дедир чандылар апаар деп генерал-майор Брайан медээлээн. Ынчалза-даа генерал-лейтенант Ли Сан Чонун тодаргай айтыканы кижилерин дедир чандыларынын дугайында айтырыгга ол то-да харымын бербээн. Корей-кыдат таланын өскерилге чок туружу чүл дээрге, дедир чандыларын негеп турар бугу-ле туттурган шериглерин тайбыңчыдылга дугайында дугуржулга эзугаар шүт дедир чандыларын дедир чандыларын саат чокка ботандыларына эн чугула чүве чүл дээрге, айтынган корей-кыдат туттурганнарны дедир чандылар дугайында айтырыгга билдингир, тода харыс болур. Корей-кыдат тала Катышкан Нацияларнын командылаал черинден дүргөн харымын манап турарын Ли Сан Чо чугалаан.

(СЭТА).

Франциянын ажылчы чоннарынын демисели

ПАРИЖ. Ажыл соксаткан шахтерлерин боттарынын ниити хуралынын шиптири-биле газ заводтарынын болгаш электростанцияларынын аждыкчыларын аждылап киргеннөр. «Форе увриенин» болгаш «христиан аждычы чоннарынын» француз конференциязынын барыын удуртукчуларынын ажал соксатканынын артындан чазак-биле дугуржулга кылып турган чарлымыкын пуг чоруун олур хуралдарга чидиле чугалаажып көргөннөр.

Янзы-бүрү профвизилдеринин организацияларынын төлөөлөкчилери кирип турар составтыг ажал соксадышкынын комитеттерин чангыс-аай демиселин комитеттери ышкаш аждыдап турарлар. Ажылчы чоннарынын негедилерин хандылар дээш демисели хун бүрү олур удуртуп турарлар.

«Юманите» солунуун медээлеп турарын эзугаар алырга, аждыла келген демир-орукчулар, харылзаажылар, Париж хоорайнын транспорт аждыкчылары аждылын соксатпааннар. Чамдык хөй таварылгаларда, боттарынын аждылап турар черлеринге келген аждычы чоннар ажал соксадышкыны болган хун-вернин акшазын төлээрин азы аждылан үндүрткеннери аждыла катап

кирерин чөпшээрвейин турар администрацияларга удурланышкынын демдээ кылдыр аждылап эгелээрнөр.

Франциянын демир оруунун национал нитилелинин дирекциязы ажал соксадышкынынга киришкен дээш 30—40 муң демир-орукчуларын (ниити 300 муң сангы иштгилден) аждыдан үндүрер деп турарын солун бижип турар. Ажал соксаткан ажалчыларнын чангыс-аай демиселин ачызы-биле дирекция чери чүгле 28 кижини аждыла дедир кирип деп шиптирлээн. Демир-орукчулар боттарынын эш-өөрлерин аждыла катап дүргөн кирип алыр дээш демиселин үргүлчүлөп турарлар.

Париж хоорайнын транспорт аждыкчылары ажал соксатканнырга хамаарышкан янзы-бүрү байдалдарын солунуун чеди алганнар. Солуннарнын медээлеп турары болза, металлистер, демир рудниктеринин аждыкчылары, тулгужулар, лөс-таавыжылар, химиктер, «Эрфранс» деп ужал-чүл компаниязынын аждыкчылары ажал соксадышкынын үргүлчүлөп турарлар, оон-биле кады элээн хөй бұдүрүлгелерин ажал соксадыкчылары ажал төлөвирин бедилерин чеди алганнар.

(СЭТА).

пистиг бөлүккө болгаш оон чаглак-такчыларына удур идепкейлиг демисеил турарлар. Гитлержилерин тергилденди кажан-даа турбас кылдыр чок кылган Герман Демократтыг Республиказын бугу чону ол демиселе оларны деткип турар. Немец улустун мурнакчы күштеринин катышкан демисели болза, Германиянын чангыс-аай, демократтыг күрүне болдуруучу, ол күрүнеге гитлержи кулуруктарын сыгар черин чок болдуруучу угланган. Бундестага болур деп турар сонгудалар Германиянын Коммунисттик партиязы политиктиг амьдарды демократчылары дээш, нацисттик авантюристтерден Барыын Германияны арыглары дээш шиптирлиг демиселин туугуну адаа-биле кирип турар. Сонгудла программазында чугалаап турары болза, Германиянын Коммунисттик партиязы «фашисттик болгаш милитаристтик организацияларны кыңчык чокка шиптирлиг тударын болгаш оларнын ажал-чорудулгазын үзе шаварын негеп турар». «Күрүнеин удуртуп органнарында фашистерни болгаш база ол ышкаш расизмни пропагандалап, улустарнын аразына көөр хөөн чокталып чорукту непередип турар бугу кижилерин чайладыр»,— аждычын аныгынын партиязы шак ону негеп турар. Фашизмниң катап төрүтүнүп турарына удур Барыын Германиянын депшилегил күштеринин демисели аар-берге байдалдарда эр-тил турар. Ынчалза-даа Аденауэрнин болгаш оон даштык чаглак-такчыларынын реакциялыг эзу-чорумун каргап турар тайбынга ынакшылды; бугу кижжи төрелгенин күзел-сон-уургалы оларнын талазында.

Л. БЕЗЫМЕНСКИЙ.

Корей улусна Совет чазактын дузаламчызынын дугайында корей парлаганын бижип турары

ПХЕНЬЯН. «Бистин чуртувустун улуг үлөтүрү бұдүрүлгелерин каттап тургузарына болгаш эде тургузарына, чырыдышкын болгаш кады камгалалынын талазы-биле аждыларын экижидеринге дузалаарына белегин Совет чазак илереткен» деп эгелиг Кореянын төп телеграф агентиленин дыйнадынын сентябрь 1-де корей солуннар парлааннар. Дыйнадында чугалап турары болза: Корей улустун дайынга үрегдетирген ажал-агдын каттап тургузарына 1 миллиард рубльди Совет чазактын бээр дээр шиптиренин дугайында өөрүшкүлүг дыйнады корей кижжи бүрүзүнүн улуг Совет Эвилелинге канчаар-даа аажок бердингенин илереткен. Совет чазак бодунун акы-думма дузаламчыны ботандыларына бирги базым кылдыр Ким Чак аттыг металлургия заводунун, Ким Чак хоорайда кан шуткуур заводтун, Намподо өнчү металлдар заводунун, Синхорада химия комбинатынын болгаш цемент заводунун база Сулхув ГЭС-тин каттап тургузушкунуна болгаш эде-чаартылыгына дузаламчы көргүзөр деп шиптирлээн. Бо бұдүрүлгелерин аждылаа киришкени болза, бистин чуртувустун үлөтүрүнүн дүргөн каттап тургузушкунуна болгаш моон сонгаары хөгжүлдээниге үндөсүн болур. Оон аныгда, Совет Эвилели республиканын далай транспортун каттап тургузушкунуна, нефть аждылап кылдыр бұдүрүлгелерин тургузушкунуна, чырыдышкын болгаш кады камгалал талазы-биле аждыларын эде тургузарына дузалаар. Бо акы-думма дузаламчы дайынын чедирген когаралын корей улустун дүргөн каттап тургузарына арганы бээр болгаш чурттуу сонгу кежээниге демократтыг базанын тургузушкунуна корей улустун чаа-чаа чедикшинерин чеди алырына улуу-биле дузалаар.

(СЭТА).

ССРЭ-нин болгаш улус демократиязынын чурттарынын чедишикиннери дугайында Венада делгелге

ВЕНА. ССРЭ-нин болгаш улус демократиязынын чурттарынын аждычы чоннарынын амьдаралынын дугайын көргүскөн элээн каш делгелгелер Венада аждытыган. «ССРЭ-де, Кыдатта, Венгрияда болгаш Чехословакияда социал хамгалалынын системасы», «ССРЭ-де профвизилдер», «ССРЭ-де болгаш улус демократиязынын чурттарында тайбын тургузушкунун чедишикиннери», «Хостуг чуртта хостуг аждыкчылар» болгаш өске-даа делгелгелери кылган.

(СЭТА).

Москвага болган чугалаажышкынын Барыын Берляниң чоңуучу байырап турары

БЕРЛИН. АДН агентиленин медээлеп турары-биле алырга, Москвага ССРЭ-нин чазак-биле Герман Демократтыг Республиказын чазак төлөөлөрүн чугалаажышкынын түнөөлөрүн Барыын Берляниң хөй муң чурттакчылары митингилерге чыгылап байылап уккааннар. Оон-биле чергелештир ол митингилерге Герман Демократтыг Республикага болгаш Берляниң демократтыг секторунга удур Барыын Германияда англи-америк болгаш боннуң өлдүрүкчү организацияларынын чаа өнчүк-чөңгээлөр эгелээр дээр оралдажышкыныга олур удурланышкынын илереткеннөр. Германиянын чангыс-аай чоруну тургузарын негезе болгаш өнчүк-чөңгээлери оралдажышкынынга удурланышкынын хаара тудуу турар уткалыг хуудастар Барыын Берляниң янзы-бүрү кезектеринге тарап турган.

(СЭТА).

Культуралыг харылзаанын индий-совет нитилелинги конференциязы

ДЕЛИ. Культуралыг харылзаларын Индий-Совет нитилелинги конференциязы Калькуттага аждытыган. Доктор Сунити Кумар Чаттопадхья конференциянын төлөөлөрине байыр чедирип чүве чугалааш, «Совет улус-биле найыраал дээш холуму сундум» деп ол медээлээн.

Конференциянын адресинге Индиянын культура министри Раджумари Амрит Каурдан, Индиянын парламентизинин улус палатазында коммунисттик фракциянын баштынары Гопаландан болгаш Хирендра Натх Мукерджиден, сурагыл индий экономик доктор Кумарплдан болгаш Индиянын национал шүлүкчү Хариндрат Чаттопадхьядан байырыл чагаалар келген.

(СЭТА).

Итали-югослав харылзааларга хамаарыштыр

ЛОНДОН. Рейтер агентиленин корреспондентизинин Белградтан дамчыдып турарын эзугаар алырга, август 31-нин кежээинде Югославиянын Таною деп тускай информация агентиленин чери автоматтыг боолар-биле чепселенген 25 хире итали солдаттар югослав девискээрже ханылап кирип келгеш, дайынчы шипчи кире берген» турганнар деп медээлээн.

Люблинадан алдынган медээлер эзугаар алырга италиянарнын ротазы Нова Горница районунда (итали Горициянын дужунда) югослав девискээрже ханылап кире берген деп Таною медээлеп турар. Италия солдаттар югослав девискээри югослав кызыгааржылар ийи удаа сагындырып кээрге, ам кагаш чорукчаннар. Гориция итали-югослав кызыгаарда, Триестинден элээн сонгу талаже 15 миль черде турар.

Тускай комиссия, болган таварылганы ол черинге барып иступ-хынаар дээш ынаар чорувуткан деп Таною агентиленин дыйнадында айтып турар.

Англи элчин Маллет биле АКШ-тын Югославияда херектеринге бузуретирген Уолнер олар Триестиге хамаарыштыр Югославиянын туржуну тодаргайлаары-биле август 31-нин кежээинде Югославиянын даштык херектер талазы-биле күрүне секретариатына чорааннар. Олар «болуушкуну хайгааран көөр дээш» август 31-нин кежээинде Словениядан Белградта мелээн эеп чеди келгеннөр.

ЛОНДОН. Белградтан Рейтер агентиленин корреспондентизинин сөстөрүн эзугаар алырга, Италиянын даштык херектер министрствозунун төлөөлөкчизи югослав кызыгаарже итали солдаттарнын эр-тил турганын дугайында Римде медээни доран буруу шапкан болгаш ону «мырнай меге чүве-дир» деп алаан. Триестини хостуг девискээринден Югославиянын эжелеп чагырып алганы—«Б» зонаны Югославия күш-биле эжелеп алырын боодай турар деп, август 31-нин эртенінде даштык херектер талазы-биле күрүне секретариатынын төлөөлөкчизи Белградтан медээлээн.

РИМ. Август 31-нин кежээинде Италиянын министрлер чөвүлелинги даргазы Пелла АКШ-тын, Англия-

нын болгаш Франциянын дипломаттыг төлөөлөкчилерин (тус-тус) хүлээп алтылаан.

АНС агентиленин дыйнатканын эзугаар алырга, олар триест айтырыгы-биле холбаштыр боттарынын чазактарынын чорудулгаларын дугайын Пеллага информация бергеннөр.

АКШ-тын дипломаттыг төлөөлөкчизи-биле Пелла ол-ла кежээ сөздүрөдир база дагы журашкан. Бир итали крейсер биле ийи эсминс Венеция портунче үнүкенин солуннар медээлеп турар.

ПАРИЖ. Париж радиозунун дамчыдып турары болза:

«Триестини хостуг девискээринин «Б» зонанын эжелеп алырыныч керегини талазы-биле Югославиянын бодалыгга хамаарыштыр Югославиянын тускай информация агентиленин чарлааны буруу шавышкын турзажок, италиянар-даа, югославтар-даа улуг сүртээшкенин илередип турарлар.

Август 31-де итали парлагла Югославияга удур угланган чүүдөлдөр барыын чүк куруселерин эжелеп алышкыны ботандылар дээр Титонун оралдажышкынын деткип турар дээш оларны буруудайып турар».

Париж радиозунун база бир өске дыйнадында чугалап турары болза:

«Дыка хөй солуннар август 31-де Триест айтырыгга боттарынын тайыттыларын чырыткылааннар».

БЕЛГРАД. Таною агентиленин корреспондентизинин Люблинадан дамчыдып турары болза:

Югослав-итали кызыгаардан кирген медээлерин эзугаар алырга, бугу югослав-итали кызыгаарны дургаар итали шериг кезектеринин шимчээшкын үргүлчүлөп турар. Моторжукан болгаш өске-даа кезектерини ынай-бээр шимчээшкенинде аныгда, солдаттар болгаш карабинерлер 30—40 кижилег балүктер болуп алгаш, югослав кызыгаарын дургаар танымылап чоруп турар. Италиянар кызыгаарын туруш бурууун база күштедилерип турар. Август 31-де итали шериг самолөду Югославиянын девискээринче барык 100 метр ханылап кире бергеш, оон кырынга ээргилештир ужуу тургулаан.

(СЭТА).

Тайвань ортулуктуң чоогуна американын шериг-далай болгаш агаар күштеринин улуг маневрлары

ВАШИНГТОН. Юнайтед Пресс агентиленин медээлеп турарын эзугаар алырга, «Нью-Джерси» линкор болгаш «Флетчер» деп эскандра миноносчузу Тайвань ортулуктуң чоогуна шериг-далайнын болгаш агаарын улуг маневрларында кирип турар деп АКШ-тын далай министрствозу дыйнаткан. Маневрлерде гоминданчыларнын ше-

риг-далай күштери база кирип турар. Тайвань ортулукта чажырттып турар янзы-бүрү хевирин самолөттерини дыка хөй отрадтары маневрларда кирип турар деп далай министрствозу медээлээн.

Маневрлары Тайвань ортулукта америк шериг миссиязынын баштыгы генерал Чейс удуртуп турар.

(СЭТА).

Америк шериг Албаниянын чазыс моральдыг байдалынын дугайында генерал Руджуэй

НЬЮ-ЙОРК. «Нью-Йорк геральд трибун» солунун Вашингтонда корреспондентизи Бигарттын медээлеп турарын эзугаар алырга, америк армиянын штабынын чаа начальниги генерал Риджуэй бодуну август 31-де парлагла конференциязына чугаазынын хөй кезинге шериг албанияларнын чазыс моральдыг байдалынын дугайын чугалаан, оон чугаазын эзугаар алырга, америк

улустун ортузунда офицер корлузунга хүндүктөл чок чорук дыка калбарган. Вестпояттиде шериг албанын каапкаш барган кадеттерин (шериг школаны—Ред.) саны дыка хөй болуп турарынын дугайында дыйнадылгар-биле холбаштыр генерал Риджуэй овоз таарзыныксынас чоруун илереткен.

(СЭТА).

Харысалгалыг редактор Д. О. БЕГЗИ.

ТУЛЯРЕМИЯ

ТУЛЯРЕМИЯ—хемирер амытаннарнын аары, олардан ук аарыг кижиге дамчып халдаар. Туляремия аарыг кижини дамчыштыр кижиге халдаас. Бажың күскелери болгаш суг күскелери, коданнар база өске-даа хемирер амытаннар туляремия аарыгдан аарып болур. Оон-даа өске амытаннар: моортай, хойлар, инектер болгаш куштар туляремиядан аарып болур.

Туляремиянын кижиге халдаавы болза, малдын кежин союп турунда, эки быжыр хайындырбаан этти чемге хергелээнде, а ол ышкаш аарыг хемирер амытаннарнын аарыг халдаткан суун болгаш аш-чөм продуктуларын хергелээниден таваржып турар. Саргылар, ымыраалар, сээктер, маастар болгаш өске-даа амытаннар хемирер амытаннардан туляремияны халдадып ап болур болгаш база оларнын ызырышкынын дамчыштыр туляремия кижилерге база халдап болур.

Туляремиядан аараан күскелер бар көдө черлерге тараа ажаалагына аждылап, тараа бастырып, сизен бөлүп, сараттап турар үеде довурак-доозуну тынганындан кижилер аарып болур. Күскелерин, ыттарын, моортайларын азы куштарын, сеги илереп тывалында—ол дугайын медицина аждыкчыларына доп-доран дыйнадыры чугула болгаш оларнын айтышкыны-биле туляремия деп аарыгга удур тарышкынын органназынаар.

Хемирер амытаннардан продуктуларын камгалаар, кудуктарнын аксын дугалагып тургузуур, бугу-ле арга-хемчеглерин хергелет тургаш хемирер амытаннарны чок кылынар. Туляремияга удур тарышкынын чорудукар. Ол болза силерни база силернин уурларыңарны ол айымыдыг аарыгдан баш удур камгалаар.

Тыва областын санитар чырыдышкын бажымы.